

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

AFGANGS- OG AARSPRØVERNE

I

SORØ AKADEMIS LÆRDE SKOLE

JUNI OG JULI 1900.

- INDHOLD: 1. Dansk Adel, en Række Skildringer II, 1. 3. Ved
J. E. Boesen.
2. Efterretninger om Skolen og Opdragelsesanstalten Ved B. Hoff.

SORØ.

F. HAÜSERS BOGTRYKKERI.

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

AFGANGS- OG AARSPRØVERNE

I

SORØ AKADEMIS LÆRDE SKOLE

JUNI OG JULI 1900.

- INDHOLD: 1. Dansk Adel, en Række Skildringer II, 1. 3. Ved J. E. Boesen.
2. Efterretninger om Skolen og Opdragelseanstalten. Ved B. Hoff.
-

SORØ.

F. HAÜSERS BOGTRYKKERI.

Dansk Adel,

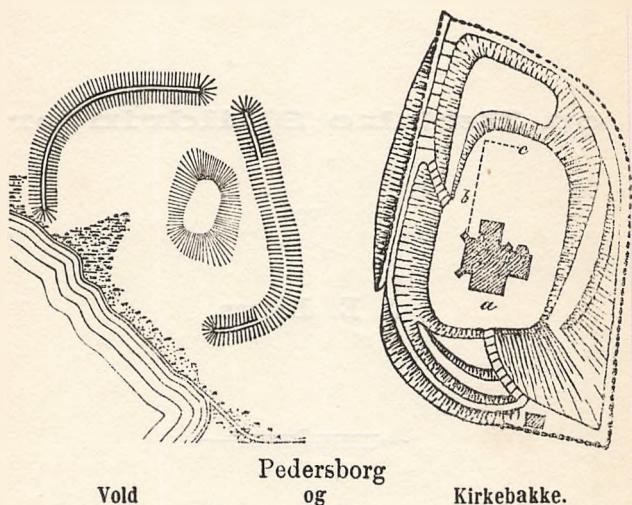
en Række Skildringer

ved

J. E. Boesen.

- I. (Dansk Adels Oprindelse).
- II. Skjalm Hvide og hans Slægt i den ældre Middelalder.
  - 1. Skjalm Hvide.
  - 2. Skjalmsønnerne.
  - 3. Hvideslægten i Tre-Konger-Striden.
  - [4. Hvideslægten paa Vendertogene.
  - 5. Sor Cistercienserkloster.
- III. Erik Ottesen Rosenkrantz.
- IV. Braherne under Adelsvælden].

(efter S. Müller „Vor Oldtid“ og J. B. Løffler „Sjællands Stiftslandsbykirker“; for Tilladelse til Benyttelsen bringes forbindtligst Tak).

Linierne *b* og *c* (Figuren til højre) betegne den Kampestensmur, der maa antages at være Rest af den gamle Borgs to Fløje nordøst og nordvest for Kirken (*a*).

1. Skjalm Hvide.

Den danske Middelalders mest fremragende Æt har i Folkemunde faaet Navn efter Skjalm Hvide, og han er i Virkeligheden ogsaa dens første fuldt historiske Medlem. Først i et Skrift fra Middelalderens senere Del høre vi, at hans Fader skal have hedt Toke Trylle, om hvem der siges, at han var den første kristne Mand i Slægten, og som atter skal have været en Søn at den »Slau« eller Slag eller Aslak, der siges at have givet Slagelse Navn og at ligge begravet i en Høj der i Nærheden*. Disse Mænd maa da betragtes som Sagnhelte, men muligvis ligger der dog en sand Overlevering til Grund for den gamle Beretning om dem; derimod er Hvideslægtens Tilknytning til Palnatoke ganske uhjemlet, kun beroende paa usandsynlige Gætninger af 16. Hundreedaars Historikere. Men Skjalm Hvides Stilling og Optræden gør det sandsynligt nok, at han har haft mange mægtige og rige Forfædre, og om hans Broder siger ogsaa Sakse, at han var af særdeles fornem Byrd (*splendidissimo loco natus*). Lange

*) „Slautlosia“; der er i Sagnet vel oprindelig tænkt paa Slaglille, egl. „Slagelselille“. En stor Høj paa „Barnebakke“ øst for Slaglille blev sløjfet omtr. 1830.

Tider har Slægten sagtens maattet bruge for at samle den store Mængde Jordegods, den ejede rundt om i Sjælland, men dog især i Midtsjælland mellem Susaa, Ringsted Aa, Gyrstinge Sø, Aamose Aa, Sorø og Tjustrup Søer — en gammel Kulturstrækning, hvor der rundt om er rigt paa Mindesmærker om Oldtidens Liv, især ved Slægtgodsets Kærnepunkter mellem Byerne med de gamle Navne: Alsted, Sigersted og Fjeneslev; her laa ved Alsted Mølle paa begge Sider af den brede og dybe Aa Stenalders-Dysser og Bronzealders-Gravhøje tæt mellem hverandre (enkelte ere endnu bevarede), og Udgravninger i Grushøjninger i nyere Tid have vist, at ogsaa i Oldtidens senere Hundredaar rige Slægter have boet her og ladet sig paavirke af det sydligere Evropeas Kulturstrømninger og derfra modtaget Redskaber og Smykkesager. Susaa og Aamose Aa dannede vel endnu i Oldtidens Slutning en let farbar Vej fra Kattegat og Østersøen ind til denne gamle Kulturegn, og der, hvor Pedersborg Sø danner en indskaaren Krog paa denne Vandvej, minde endnu store Voldrester om den vidtstrakte Befæstning, der — uden Tvivl allerede i Oldtiden — blev anlagt her omkring den høje Bakke; det hele Anlæg fik sagtens ogsaa allerede i Oldtiden Navnet »Borg«, der oprindeligt betegner en Bakke, dernæst særlig en til Forsvar tildannet eller opkastet Højning, og den har skullet tjene som Værn for hele Egnens Befolkning, der paa den store Plads inden for de høje Volde kunde finde Tilflugt i Fejdetid. — Og nær ved Fjeneslev og Sigersted vidner

endnu Stedfæstelsen af Sagnene om Hagbard og Signe og Navnet paa Frøsmose (ved Mørup) om Hølt-sagnetenes Liv i Folket og om den hedenske Gudsyndelse i Hedenolds sidste Tid. Maaske kan Slægtsagn have knyttet nogle af disse Fortidsminder til Skjaln Hvides egen Slægt, men i hvert Fald maatte de synlige Mindesmærker i Forening med de tilknyttede Sagn, hvori de mange Slægtleds Aander saa at sige hørligt vare til Stede, være skikkede til at paavirke dem, der opvoxsede her, vække deres Sans for de skiftende Tider og for det, der i disse bliver uforandret, »det store«; og særlig maatte da denne Egns historiske Karakter være skikket til at vække Sansen for et ældgammelt Danmark, der under skiftende Forhold dog stadig syntes rigt paa stærke og kraftige Slægter. Og den Høvdingeslægt, hvis Barndomslege antagelig foregik mellem de stærke Fortidsminder, fik jo netop sit Særkende ved et sjældent Storhedspræg i krigersk Daad saavel som i kirkelig Bygning og anden Kulturgerning, men dog særlig ved det fædrelandske Præg, hele dens Gerning havde i den ældre Middelalder. Absalon, Esbern Snare, Sakse, Sven Aggesøn og hele den Kreds, der slutter sig til Absalon, viser en bevidst Fædrelandsfølelse, som sikkert er uden Sidestykke i det øvrige Norden og endnu mere i Evropas store Kulturstater hos de forholdsvis nydannede Folk, og deres Fædrelandskærlighed viste sig jo blandt Andet i deres Virksomhed for at bevare Fortidens Minder. Latinen brugtes til Opbevaring af Fortidens saavel som Samtidens fædrelandske

Gerninger — blandt andet til Opbevaring af de Sagn, der vare knyttede til Mindesmærkerne i Fjeneslev-Sigerstedegnen, om hvilke Absalon fortalte Sakse.

Skjalm Hvides første Fremtræden i Historien er knyttet til Slaget ved Nisaa (1162). Det er som med en højtidelig Hilsen, Sakse indfører ham i Historien, idet han efter kort at have fortalt om Svends tapre, men forgæves Kamp mod Overmagten fortsætter: »Skjalm Hvide (Skjalmo Candidus), hvis Bud den Gang al Sjælands Magt lød, toges til Fange, inde-sluttet som han var af Fjendernes uhyre Mængde, dog ikke fordi han tabte Modet, men hans Blod strømmede, saa Kræfterne forlod ham « Formedelst den Anseelse, han nød, vilde Nordmændene ikke hugge ham ned som de andre Fanger, men holdt ham under streng Bevogtning, som det dog lykkedes ham at slippe bort fra i Løbet af den følgende Nat. Ved samme Lejlighed vistes en mageløs Tapperhed af en af Skjalms Mænd, Aslak, der menes at have været Bonde i Balstrup i Ringsted Landsogn; med en stor Egekævla i Haanden og kun skærmet af sit Skjold sprang han over paa et af Fjender tæt besat Skib og slog med Kævlen løs paa de forbavsede Fjender lige til Nattens Frembrud, efter at han havde dræbt en Mængde, men selv kun faaet smaa, skønt mange Saar — »en Gerning, der maatte synes utrolig, hvis ikke Absalon selv havde fortalt den«, tilføjer Sakse.

Der gaar nu omtr. 30 Aar, i hvilke vi intet høre om Skjalm Hvide. Men det Venskab, Erik

Ejegod siden viser ham, maa gøre det utvivlsomt, at han har været en kirkeligsindet Mand, der næppe har undladt at bruge sin Indflydelse i Sjælland til at støtte den ihærdige Virksomhed, Sven Estridsen i sine senere fredelige Aar og Roskilde-Bisperne Wilhelm og Sven Norbagge udfolde for at grundfæste Kirkens Herredømme over Jordens Gods og Menneskenes Sind, og der kan vist heller ikke være Tvivl om, at han har staaet paa Kong Knuds Side i den Strid, han, støttet af Erik, førte med Bønder og mange Stormænd, og som netop til Dels drejede sig om Kirkevælden. Skjaln Hvide har nok hørt til den lille Kreds af fremmelige Danske, vel mest Bisper og enkelte verdslige Stormænd, der var med i Tidens stærke aandelige Bevægelse og gjorde, at Danmark væsentlig stod paa Pavens Side mod Kejseren i den store Strid om den kirkelige Valgret (Investiturstriden); Sven Estridsen førte en jævnlig og ven-skabelig Brevveksling med Gregor VII (Hildebrand), endnu før denne blev Pave, og Erik Ejegod forhandlede med den store Anselm og med Korstogspaven Urban den Anden.

Det var netop omtrent ved den Tid da de store Skarer fra Mellem- og Sydevropa og Smaaflokke fra Norden drog paa det første Korstog mod de Vantro i Asien, at Skjaln Hvide paa egen Haand tog fat paa Togene mod Danmarks hedenske Naboer i Vendlan-
 land, hvor Kristendommen nogle Tiaar før havde begyndt at gøre nogen Fremgang, der dog ikke alene var standset, men bleven afløst af en hadefuld

og grusom Forfølgelse af alt, hvad der var kristent. Skjalm Hvides første Vendertog fremkaldtes ved en personlig Anledning. Under Olav Hungers svage Styrelse kunde Venderne længe uhindret plyndre paa Danmarks Kyster, og en Gang overfaldt de mellem Falster og Sjælland Skjalm Hvides Broder Avde. Det havde vel kun været deres Hensigt at fange ham, men han foretrak at kæmpe til Døden, »eftersom det ligger i Danskens Blod og Sind at regne Fangenskab for værre end nogen anden Lod.« Skjalm drog nu om paa Tingene for at faa Hjælp til Hævn, og Almuen besluttede med een Mund at følge ham. Toget gik mod Jomsborg, hvor Drabsmændene husedes, og som blev belejret, hvorved Borgerne nødtes til at udlevere Ugerningsmændene, som derefter straffedes med en lignende gruelig Død, som den Venderne plejede at lade deres Fjender lide, idet Tarmene bleve vundne ud af Livet paa dem. — Venderne kom dog snart igen, men da var Erik Ejegod bleven Konge, og han gør to Tog mod dem, hvorved Rygen bliver erobret, og Skjalm Hvide bliver Jarl baade over Sjælland og Rygen. Om hans Virksomhed som Rygens Styrrer ved vi kun, hvad Rylænderen Dombar over 70 Aar senere antyder, da han indleder sin Bøn til Absalon om Fredsmægling med at minde om hin Tid: »Ved din Farfaders Hjælp fik vi dengang Fred med de Danske, og et Vink af ham gjaldt hos os som en kongelig Lov. Da nu ingen af hans Sønner er i Live, falde vi hans Sønnesøn til Fode med vor ydmyge Bøn, da vi ikke vil have Ord for at gaa

uden om den af os saa vel kendte Slægt om Hjælp. Vi forbigaa din Broder, skønt han er ældre og kan være ypperlig nok i Sind, men du overgaar ham i Standshøjhed.« At der er blevet gjort Forsøg paa at udbrede Kristendom paa Rygen, synes at fremgaa deraf, at, da under Kong Nils Rygen atter er kommen fra Danmark, og der fra tysk Side paa-tænkes Missionsforsøg, søges Tilladelse dertil hos Danmarks Ærkebispe.

Skjalm Hvide maa have været en aldrende Mand, da Vendertogene og Høvdingdømmet over Rygen gav ham ny Anseelse og Magt. Den tapre, glade og fromme Kong Erik havde dog endnu et Tillidshverv til ham: da han og hans Dronning drog ad det hellige Land til (1102), overgav de deres eneste Søn, Knud, til Skjalm Hvides Omsorg og Opdragelse. Knud var dengang en lille Dreng, hedder det, og han blev rimeligvis i Skjalms Hus, til han var voksen. Og længe efter at Kongesønnen var død og bleven helgenkronet, nævntes dette Ophold hvert Aar i den Levnedsfortælling om ham, der paa hans Højtidsdag (7. Jan.) lød i Landets Hovedkirker og udførligst i Ringsted, og der tilføjedes om Skjalm: »Han var dengang den dygtigste Mand blandt de Danske.« Sakse slutter sin Omtale af ham med de Ord: »En Mand af den mest ophøjede og uplettede Værdighed« (splendidissimæ atque integerrimæ dignitatis vir).

Vi ved ikke, naar eller hvor Skjalm Hvide døde, heller ikke, hvor han sædvanlig opholdt sig, men da han jordedes i Fjeneslev Kirke, maa det antages, at

han har været særlig knyttet til den, og at hans Hovedsæde har været paa Fjeneslev eller, som det dengang skrives, Fjalenslev Gaard.

2 Skjalmsønnerne.

Da Kong Erik og Dronning Bodil overgav Skjalm Hvide deres lille Knud — der havde Udsigt til engang at blive Konge — have de vel ikke alene taget Hensyn til den aldrende Høvdings personlige Egenskaber, men ogsaa til hans Slægts Styrke i det hele og til den Aand, som prægede de yngre, der skulde tage Arv efter ham: Døtrene Margrete, der blev Nonne i Roskilde, og Cecilie, gift med Peder Torstensøn paa Borg (Pedersborg), og Sønnerne Toke, Sune, Ebbe og Asser Rig*. Næsten alle viste fremragende Gæmildhed mod Kirker og Klostre, nogle af Sønnerne tillige Iver i Omsorg for Folkets og Rigets Fællessager, skønt vistnok ingen af dem nær kunde maale sig med Faderen i Dygtighed og Indflydelse. Efter den Redelighed og Trofasthed, der siden viser sig i al deres Færd, kan der ikke være Tvivl om, at de med god Vilje have støttet Faderen i Om-

---

*) „Asser“ skrives i latinske Kilder sædvanlig „Ascer“, og deraf er ved Misforstaaelse opstaaet Formen „Asker“. „Rig“ betyder vistnok „den rige“, men blev efter ældre Skrivebrug ofte skrevet „ryg“. — Der nævnes endnu en „Magga“ som Datter af Skjalm, men først i senere Kilder, og der siges kun om hende, at hun efter sin Mands Død blev Nonne i Roskilde, saa hun er vist nok den samme som Margrete.

sorg for hans kongelige Fostersøn. Og da to Aar efter Kong Eriks Afrejse det Budskab kom til Danmark, at den »egode« Konge var død, snart efterfulgt af sin Dronning, maatte den forældreløse Kongesøn jo blive endnu fastere knyttet til denne Familie, der sikkert havde de allerbedste Forudsætninger for at opdrage ham i Kærlighed til hans Forældre og til det, hans Fader havde virket for i Riget og i Kirken, saavel som for i det hele at pleje Udviklingen af hans gode Anlæg til Mandighed og Fromhed. Om at vælge ham til Konge synes der ikke at have været Tanke, saa længe flere af hans Farbrødre levede, men da Knud senere som voksen møder adskillig Uret fra Kong Nils og hadefuldt Uvilje fra hans Søn Magnus, var Skjalm vistnok død, og vi høre ikke om nogen Optræden derimod fra hans Sønner. Men der var, siger Sakse, stort Venskab mellem dem og Knud fra Fællesskab i Barndomshjemmet.

Og at Skjalmsønnerne holdt fast ved den nedarvede Hengivenhed for Erik Ejegods Slægt og vare rede til at vise den i Gerning, lagde de for Dagen, da i 1131 det gruelige Budskab om Knud Lavards Drab afbrød Julegilderne rundt om, saa Mænd og Kvinder i Steden hengav sig til Sorg og Klage, som Sakse levende skildrer det, og Skjalmsønnerne træde frem som Folkestemningens Ordførere. De boede rimeligvis alle i Nærheden af Ugerningsstedet og kunde være blandt de første af de mange, der ilede did og deltog i den myrdede Vens Henførelse i

Haraldsted Kirke, og da hans Venner vare blevne enige om at ønske Liget jordfæstet i det kongelige Gravsted i Roskilde, var det dem, der gik til Kong Nils for at faa hans Samtykke. Da han nægtede det, førte de Liget til Benediktinernes Mariekirke i Ringsted; det blev kun en ringe Ligfærd, men den manglede ikke Guds Velsignelse, siger Sakse, thi da Bærerne et Øjeblik satte Ligbaaren lidt fra Haraldsted Kirke, fremsprang en Kilde til Vidne om hans Hellighed, og den søgtes i Aarhundreder af syge og lidende, ligesom den endnu berømtre, der sprang frem paa selve det Sted, hvor den uskyldig myrdedes Blod flød, og til hvilken der ydedes saa rige Gaver af Pilegrimme, at det anselige Kapel kunde opføres, hvis Rester ere fundne i vore Dage. Og da Omsorgen for den dodes Levninger var fyldestgjort, gik Skjalmsønnerne i Spidsen for Fremkaldelse af Hævn over hans Mordere. Sammen med den sydsjælandske Stormand Peder Bodilsøn og en Svoger af Knud, Haakon Sunnivesøn, drog de om paa Tingene og vakte Almuen til Forbitrelse mod Magnus og hans Hjælpere ved at skildre Ugerningen og fremvise Knuds forrevne og gennemstukne Kjortel. Nogen Tid efter kom Harald og Erik, Knuds Halvbrødre, til Sjælland, og da de paa Landstingshøjene ved Ringsted rejste Søgmaal mod Magnus og fik ham dømt fredløs af de forbitrede Tingmænd, have Skjalmsønnerne sikkert ikke manglet blandt disse, men have troligvis ogsaa, sagtmodige som de vare, støttet de Forsøg, der af Ærkebisp Asser bleve gjorte for at

holde Nils uden for Striden, og som et Øjeblik syntes at skulle lykkes, indtil Almuen erfarede, at Kongen var i Ringsted, men ikke turde komme til Tinge. Ingen af de verdslige Høvdinger kunde nu standse de rasende Tingmænd, der strømmede ned ad Højene og ind mod Byen for at slaa Kongen ihjel, under Anførsel af den voldsomme Erik Eriksøn, og først da den ærværdige Ærkebisp traadte frem og greb Eriks Hest ved Tøjlen og med blottet Hoved talte til Mængden, hørte man ham og lovede at lade Kongen under Lejde komme til Tinget og forsvare sig. Have Skjalmsønnerne, som rimeligt er, været blandt Lederne ved de Underhandlinger, der paa det nu fornyede Tingmøde bragte Fred i Stand med Kong Nils, have de uden Tvivl ogsaa været blandt dem, der siden helt brød med Kongen, da han trods Vilkaarene ikke udviste Magnus af Riget. De have nu næppe holdt sig hjemme, men snarere deltaget i Fuldbyrdsen af Hævnen over Magnus og alle, der støttede ham, ved Fodevig. At Knuds nærmeste i hvert Fald regnede Skjalmsønnerne for hans paalideligste Venner, have vi et Vidnesbyrd om deri, at Knuds Søn Valdemar, født en Uge efter Faderens Død, blev givet Asser til Opfostring.

At Skjalmsønnerne have fulgt Erik Emune i Kampaarene, bliver saa meget sandsynligere, naar vi af Sakse høre, at de stille sig paa hans Side i det Oprør, der rejses mod ham af Roskildebispens Eskil (den senere Ærkebisp), der dog havde staaet paa hans Side i de tidligere Kampe, og i hvilket Eskil

faar den meget kirkeligsindede Peder Bodilsøn til Forbundsfølge. Stridens Aarsag kendes ikke, men der siges, at det er ved at tale i (Kirke-?) Frihedens Navn, at Eskil og Peder faa Hovedmassen af Sjælænderne til at tage Del i Oprøret, og Kong Erik maa fly til Jylland. Kun Skjalmsønnerne holde sig tilbage, og da de af Eskil indstævnes til Tinge og trues med Tab af deres Gods, bøje de sig dog ikke, give ikke Gisler, som der kræves, men miste alligevel ikke Godset og drage uforulempede fra Tinge. Kort efter kom Erik med den jydsk Flaade, dæmpede Oprøret og paalagde Eskil en stor Pengebøde. Særlig Interesse faar denne Strid derved, at vi her for første Gang se et Sammenstød mellem de to dengang mest fremragende Slægter i Danmark: Hvideslægten og den jydsk Torgunneshægt, til hvilken Eskil hørte. Denne Stormandsæt var som den sjællandske indgiftet i Kongeshægt, og den udmærkede sig ligesom denne baade ved krigersk Dygtighed og ved kirkelig Fromhed (særlig Pilegrimsfærd). Eskils Farbroder Kristiern Svensøn og dennes Søn Agge havde spillet en fremtrædende Rolle i Eriks Kamp mod Magnus Nielsen, og da samtidig Kristierns Broder Asser var Danmarks første Ærkebisp, Kristierns Søn Eskil med de store Evner og store Formaal Roskildebisp, medens hans fromme Broder Sven Agge havde Viborg Bispestol, til han døde i det hellige Land — da havde Slægten vist faaet et stort Forspring for de stiltfærdige Skjalmsønner i Kraft og Anseelse. Da Erik Emune efter kun tre Aars Regering var bleven

fældet, blev det derfor heller ikke disse, men Kristiern Svensøn, som førte den seksaarige Valdemar Knudsøn frem paa (Ringsted?) Tinget og under Fremhævelse af hans Faders store Fortjenester talte for at faa ham til Konge. Vi kunne dog vist spore de sindige Skjalmsønners Raad i det Krav, Valdemars Moder havde stillet til Kristiern, før hun udleverede ham Drengen: at han ikke nu maatte gøres til Konge. Kristiern maatte derfor slutte sin Tale med at anbefale Folket at vælge Valdemars Morbroder Erik Lam som en Slags midlertidig Konge, der kunde styre, til Valdemar blev voksen. Maaske er det atter Skjalmsønnernes Ængstelse ved det daværende Kongedømmes Vanskeligheder, der har været Skyld i Valdemars Tilbageholdenhed ved Kongevalget efter Erik Lam og i den nærmeste Tid derefter. Men udtrykkelig høre vi intet om Raad eller Daad af Sjælandsjarlens rige Sønner i de mange Aar fra Knuds Lavards Død til hans 17aarige Søns Fremtræden som Kong Sven Eriksøns Hærmand og Hertug. De kunne vel have deltaget i Foretagender, uden at det er blevet omtalt i de faa Kilder, vi have, men havde de, og navnlig Asser, spillet en fremragende Rolle paa noget Punkt, vilde Sakse dog vistnok have omtalt det, og betegnende synes det at være, at den eneste Optræden af dem, han omtaler i dette Tidsrum, er deres passive Modstand mod Bisp Eskil og hans Tilhængere. Efter det, Samtiden meddeler os om Skjalmsønnerne, ser det ud, som de efter at have faaet deres Ven Knud Lavard jordet, sidde stille i 16—17 Aar, op-

tagne af at værne om og opdrage hans Søn, og først sammen med ham træde frem til krigersk og politisk Virksomhed, stadig til Forsvar og Hjælp for ham og nu ledsagede af deres Sønner.

Men selv om Skjalmsønnerne virkelig væsentlig holdt sig uden for Rigets Sager i denne Tid, havde de dog en omfattende Virksomhed. De havde vistnok alle talrige Fæstere og rimeligvis ogsaa Bryder (Forvaltere paa deres Avlsgaarde), og Tilsynet og Omsorgen maatte blive saa meget mere optagende, som vistnok enhver af dem foruden Gods mellem Søerne og Aaerne i Midtsjælland havde spredte Ejendomme omkring i Sjælland. Derimod vare deres Sædegaarde uden Tvivl smaa, med lidet Jordtilliggende og lave Bygninger uden Befæstning, saaledes som Tidens Skik var. — Toke, Skjalms ældste Søn, blev jordet i Fjeneslev og ejede Jord der, men i øvrigt ved vi intet om hans Hjem saa lidt som om Sunes, om hvem der i det hele intet særligt berettes. Ebbe har vistnok boet paa Gaarden Bjernede, og knap en Mil sydøst derfor havde Asser Gaarden i Fjeneslev, medens $\frac{1}{2}$ Mil mod Vest Søsteren Cecilie med sin Mand Peder Torstensøn boede paa Borg — en Gaard, der vel overgik de andre i Anseelse, liggende paa den høje Bakke, næsten nødt til at knytte Oldtidsbefæstningen til sig og derfor uden Tvivl Slægtens første befæstede Gaard, ja det er maaske rimeligt, at Peder og Cecilie have haft Gaarden som en Slags Arv efter Oldtidens »Borg«-Høvding, hvad enten den er kommen til dem gennem Cecilie eller Peder, der for øvrigt lejlighedsvis siger, at han

er baade i Svogerskab og Frændskab med Absalon og vel altsaa har regnet sig i Slægt med hans Forfædre, og det vilde passe godt med den Stilling, Hvideslægten indtager ved Middelalderens Begyndelse, om den i Oldtiden havde haft Høvdingedømme paa Borg; det Godsomraade, der omkring 1200 træder frem som Hvideslægten i denne Egn, svarer netop nogenlunde til, hvad man en solklar Dag tydeligt ser fra Borg-Bakken.

Det er dog kun ubestemte Slutninger, vi kan drage om disse Mænds og Kvinders Gods og Gerning — hjemme paa Gaardene, ude paa Fæstegodset eller paa Herreds- og Landsting. Og om end deres Indgriben i Rigets Sager nu under Striden mellem Kongsemnerne træder bestemt frem paa enkelte Punkter, vilde dog heller ikke den have kunnet skaffe dem Plads i Folkemindet. Det er kirkelige Bygninger paa Borgbakken og i en vid Halvkreds omkring den, som den Dag i Dag synlig minde om dem — og de Sønner, der fuldførte, hvad de havde begyndt — og det er denne Side af deres Gerning, der har givet dem Liv i Historie og Folkesagn.

Paa selve den gamle Borg-Bakke vilde vi da allerede i Peder Torstensøns Tid kunne se den Kirke rejse sig, som staar endnu, idet det har vist sig, at dens ældste Del er bygget af Kampesten og maa være fra 12. Hundrebaar. Den var dog vist dengang ikke en selvstændig Bygning, men en Gaardkirke, som rimeligvis har dannet den søndre Fløj af den stærke Gaard, hvis andre Fløje spores i dybtgaende

Kampestenslag vest og nord for Kirken, hvor der er opgravet store Masser af utilhugne og af tilhugne Sten, der nu ses i Kirkegaardens Trapper og Terrasser, enkelte (f. Eks. lige inden for Kirkegaardsporten) krumhugne som til et Rundtaarn, der vel her som andensteds (f. Eks. i Frankrig) har dannet Værnets Hovedpunkt. Borgkirken har dog vel ikke været søgt alene af Peder og hans Husstand og de Gaardsædesmænd (Husmænd), som sagtens have boet nær uden om Volden paa Gaardens Jord, men ogsaa af Bønderne i de nærliggende Landsbyer, navnlig Hage-
torp (Haverup) og Heglinge (midtvejs mellem Borg og Sor).

Saa man fra Borg-Bakken mod Øst, øjnede ved Bjernede en anden Gaardkirke, Trækirken, som Peders Svoger Ebbe Skjalmsøn opførte, saaledes som det endnu kan læses over Døren paa Stenkirken, hans Søn opførte. Den har dengang ligget som et ensomt Kristendomsmerke mellem de talrige knejsende Dysser, der nu for det meste kun svagt kunne spores i Jordsmonnet.

Længere borte, en Milsvej i Sydøst, kunde Cecilie Skjalmsdatter ved sit Barndomshjem se Fjeneslev Gaardkirke, ved Midten af Hundredaaret uden Tvivl en kullet Kampestenskirke, nylig opført af hendes Broder, formodentlig som Afløser af en ældre Trækirke. Hvert Barn har hørt om Fjeneslevlille Kirke; der er vel næsten ingen Bygning i Danmark, der staar saa fast præget i Folkets Forestilling som denne Kirke. Slægt efter Slægt fortalte, at Asser

Rig og Fru Inge havde ladet den bygge; og de saa i Tvillingtaarnene et Minde om Parrets tvende Sønner, Danmarks to Bedstemænd. Vistnok i flere Hundredeaar holdt Mindet sig ene i Folkemunde, før det nedskreves, saa vidt vides første Gang af Anders Sørensen Vedel, og det har i vore Dage vist sig, at Sagnet for saa vidt har Ret, som Kirken ifølge Bygningsmaaden og de i den fremdragne gamle Billeder maa være opført af Asser og Inge. Ganske enestaaende er vist den Forbindelse af Historie, Sagn og synlige Minder, som i Fjeneslev gør Fortiden levende. Ja, selv Gaarden synes at kunne spores, idet nogle tæt nord for Kirken fremdragne Bygningsrester ere af en Gaard, der naar langt tilbage i Tiden, og Bohavestumper derfra have maaskø tilhørt Asser og Inge, og i hvert Fald have vi sikkert her den Plads, hvor Absalon og Esbern og Valdemar opdroges, færdedes og legede i deres Barndom. Gaardens Rester maa nu søges under Markens Muld og Vejens Grus, men hvad der dengang stod af Kirken, staar endnu. Dens Mure byggedes af raa Kampesten, men afsluttedes i Hjørnerne af vel tilhuggen Kamp eller af Kalk og Limsten, og med disse Emner omsluttedes ogsaa Dør og de smaa højtsiddende, rundbuede Vinduer. Som i andre Kirker fra denne Tid dækkedes Skibet af et fladt Bjælkeloft, og fortsattes i Øst gennem Triumfbuen af Koret, der som i de fleste prydeligere Kister fik en halvrund, overhvælvvet Afslutning (Apsis), hvis Buelinie tegner sig stønningsfuldt bag Triumfbuen. Taarn og andre

fremragende Prydelser fik Kirken først i Hundredaarets senere Del, da Slægtens sammen med Fædrelandets stigende Storhed satte sig Mærker i Kirken ved Fædernegaarden — under Indflydelse af, hvad der samtidig udviklede sig i den Klosterstiftelse, Asser og hans Brødre i Forening havde grundet.

Om dette Klosters Oprindelse fortælles i de første Ord i Klosterets Gavebog (Liber donationum monasterii Sorensis) saaledes: »Oprundne af det herligste danske Adelsblod og udmærkede ved den kristne Religions Dyder begyndte Asser, kaldet Rig, Ebbe og Toke, Sønner af Skjalm Hvide, optændte af den guddommelige Kærligheds Ild at forhandle indbyrdes om Opførelsen af et Kloster paa deres Ejendomme.« Men før de havde fundet et passende Sted, fik Toke Helsot, kaldte da sine Brødre til sig og overdrog dem til Eje for det vordende Kloster 1 $\frac{1}{2}$ Bol*) i Jørlunde (i Nordsjælland), $\frac{2}{3}$ Bol i Fjeneslevlille, en Del af Hagetorps Ore (Haverup Kratskov) og en Del af Frøsmose.

Efter endnu at have overgivet Asser 16 Mark Guld**) til Kirkebygningen døde han og blev efter sit Ønske jordet i Fjeneslev. — Nogen Tid efter udvalgte

*) Bol var opr. en Jordejendom af den Størrelse, der passede til en Frimandsfamilies Underhold (= 1 Plovs Land). Men i Valdemarernes Tid skred Jordens Udnyttelse og Udstykning saa stærkt frem, at en Del af det gamle Bol kunde regnes for en Fuldgaard (da sædv. c. 40 Tdr. Land). (Erslev Valdemarernes Storhedstid S. 48 f.).

**) 16 Mark Guld = 128 Mark Sølv = c. 4500 Kroner; i Købevegne vilde denne Sum c. 1250 være = c. 25000 Kr., c. 1150 vistnok betydeligt mere. (Steenstrup Valdemars Jordebog 234 f. 252 f. Erslev anf. St. 19 f.)

Asser og Ebbe en Plads til Klostret, nemlig Sor*), en lille Landsby (villagium), der hørte under Asser. Der begyndte de at bygge en lille Kirke af Sten, og Asser skænkede Klosteret denne Landsby med tilliggende Marker og største Delen af den nordlige Skov uden for Markerne, en Del af Heglinge, i den til Toløstorp hørende Sø (Tul Sø?) en Vig, kaldet »Sundrevigh«, en Del af Hagetorps Ore og et Fiskested kaldet »Wæthlegerdh«.

Denne Grundlæggelse af Klosteret maa rimeligvis have fundet Sted omtr. 1150, men der er ingen sikre Støttepunkter for en nærmere Tidsbestemmelse. Heller ikke ved man nøje, hvor denne ældste Kirke eller de tilhørende Klosterbygninger laa; i 16. Aarh. fortæltes, at »Klosterporten« var Levning af denne Kirke, men den er af Mursten (fra c. 1170), og den gamle Kirke har utvivlsomt været af Kampesten.

Før Kirken endnu var fuldført, forlod Asser med sin Hustrus Samtykke sit Hjem og iførte sig Munke-

---

*) „Sorø“ er vistnok opstaaet som Forvanskning af „Sore“, Dativform af „Sor“: Kær, Sump; Sore betyder da: Stedet ved eller i Sumpen, den sumpede Egn (A. D. Jørgensen Valdemar Sejr S. 40). I den ældre Middelalder forekommer Navnet vist kun paa Latin og skrives da: Sora. I Middelalderens senere Del skrives Navnet (f. Eks. i Rimkroniken) Sore. — Denne Form forekommer endnu i 16. Aarh., men ved Siden deraf „Sorø“ (f. Eks. hos Vedel og Morten Pedersen) og især Sor, „Soer“, der utvivlsomt har været den almindelige Form i Talesproget til henimod vore Dage (se f. Eks. Dansk Atlas III fra 1767), og den bruges endnu ofte af Almuen.

kutten i Sor. 13 Dage efter Kirkens Indvielse døde han og jordedes i Koret. Kirken synes dog endnu ikke at have været færdig, thi det hedder, at Ebbe, som nu ene var tilbage af de tre Stiftere, og som paa den Tid var stærkt optagen af verdslige Sager, overgav de 16 Mark Guld, som Toke havde givet Asser og denne atter Ebbe, til den nyvalgte Prior. Denne Prior, Tomas, viste sig imidlertid trods sin tilsyneladende Fromhed slet; han var Klosterets Forstander, men ikke dets Forbedrer (præfuit loco illi, sed non profuit), og han satte adskillige af dets Midler over Styr. Hans Eftermand bar sig ad paa samme Maade, og den tredje Prior var en Fraadser og stor Dranker (potator egregius) der snart maatte fortrække, og nu laa Stedet øde. Ebbe var død 1151 og bleven jordet ved Siden af Asser, og der synes da ikke at have været nogen af Slægten, som var i Stand til at tage sig af den Stiftelse, der ved at blive Gravsted saavel for Asser som for Ebbe dog øjensynligt var udpeget til at skulle afløse Fjeneslev Kirke som Slægtens samlende Helligdomssted. Grunden var, at da de gamle i Hvideslægten gik bort, vare de unge stærkt optagne af Kampen mellem Kongsemnerne, og som Sor sank sammen i disse Splittelsesaar, kom det først igen paa Fode, da Danmark atter var helet.

Hvideslægtens Stilling til Tronstriden var red nok, saa længe denne stod mellem Sønnen af Knud Lavards Morder, Knud Magnussøn, og hans Hævners

Søn, Sven Eriksøn, og vi se da ogsaa gamle og unge af Slægten slutte sig til denne sammen med Valdemar Knudsøn. Om Ebbe Skjalmsøn, siger Sakse, at han var Kong Svens stadige Raadgiver, saa Kongen intet foretog paa Tinge eller i Krig, i Rigets eller i sine egne Sager uden at høre hans Raad. En Tid var han Hovedsmand i Roskilde og forsvarede længe Byen med Held mod Knud, der maatte fortrække til Jylland, men han kom igen, overrumplede Byen og brændte en af Ebbes Gaarde, medens denne selv maatte flygte til Sven. Ebbes Død kort efter gjorde saa stærkt Indtryk paa Sven, der da var paa Fyn, at han foreløbig opgav et paatænkt Tog til Jylland for at ile til Sjælland og deltage i Ebbes Jordefærd. Ebbes Søn Sune blev nu en af Svens bedste Mænd, og til dem hørte vist flere af det yngre Slægtled. Af de ældre var endnu Peder Torstensøn tilbage, og han var en af Kong Svens allerfortroligste Raadgivere.

Men dengang Valdemar brød med Sven og sluttede sig sammen mod Knud, maatte Stillingen blive vanskelig for den Slægt, der var vokset op i Fjendskab til Magnus Nielsøn og hans, og i Venskab til Knud Lavards og Erik Emunes Slægt. Peder Torstensøn holdt foreløbig fast ved Forbindelsen med Sven, men dog uden at bryde med Valdemar, for hvem han stadig havde hans og Toves Søn Kristoffer i Opfostring. Heller ikke synes han at have haft synderlig Tro til Svens Sejr, eftersom han raadede ham til at lade Knud og Valdemar faa den virkelige

Kongemagt og selv nøjes med Navnet, og da Sven vredt afviste Forslaget, raadede ham til at drage til Skaane, hvor han kunde faa bedre Støtte end hos Sjælænderne, blandt hvilke han havde flere Fjender end Venner, og Skaane havde Jyderne desuden stardigt en vis Skræk for fra Fodevigsdagen. Sven vilde dog heller intet høre herom og rev ham i Næsen, at han sagtens kunde vende Hjemmet Ryggen, efterdi hans Gaard som Valdemarsønnens Hjem dog ikke vilde blive brændt, men anderledes var det for de andre. Da Sven saa alligevel ikke holdt Stand, men flyede til Falster, opløste hans Hær sig, og efter Peder Torstensøns Raad drog hver til sit. — Sune Ebbesøn havde derimod straks forladt Sven. Da Sven i Mistviivl om sine Mænds Troskab paa Kongsgaarden i Odense bød dem at sværge og tage Sakramentet paa, at de vilde følge ham tro i den forestaaende Krig mod Knud og Valdemar, gik Sune bort, menselv Sakse ved ej om »afgammelt Venskab for Valdemar eller af Vrede over personlig Forurettelse.« Thi da Sven sendte Bud efter ham og lod spørge om Grunden, svarede han, at det var, fordi Kongen havde taget hans Fædernegaard fra ham, og da Sven tilbød at give den tilbage, blev Svaret: »Jeg vil ikke modtage af Kongen i hans Modgang, hvad han sveg mig for i Medgang.« Han søgte da til Valdemar, »og han fastholdt saaledes Venskabsbaandet fra Faders og Farfaders Dage.« — Og paa Valdemars Side stod Assersønnerne: Esbern og Absalon, dengang sagtens nylig hjemvendt fra Paris. Da Sven efter

2—3 Aars Ophold i Tyskland 1156 med en tysk Hær faldt ind i Jylland, og Valdemar drog imod ham, lod han Absalon, »sin jævnaldrende og Diebroder«, blive tilbage paa Sjælland for at tilskynde Knud, der var i Sverige, til hurtigst muligt efter sin Tilbagekomst at følge efter, og Esbern, »der ligeledes var Valdemar meget kær, knyttet til ham ved fælles Barndom og Opdragelse«, faar straks efter Lejlighed til at vise Valdemar sin første dristige Vennetjeneste: da Knud kom til Sjælland, opstod det Rygte i hans Hær, at Valdemar havde sluttet Fred med Fjenden, men Esbern tilbød da ene at sejle til Jylland og skaffe sikker Underretning, og i et forrygende Vejr gik han over Vandet og kunde snart efter melde Knud, at Sven og hans tyske Hjælpere allerede havde forladt Landet, skræmmede af Rygtet om Valdemars store Jydehær. Ved det Møde mellem Sven og Valdemar i Albanikirke i Odense, der indledede Danmarks Tredeling, var alene Absalon til Stede som Tillidsmand. Men Tredelingen fik jo kun faa Dages Varighed, og da endelig Blodgildet i Roskilde d. 9. August 1157 bragte Borgerkrigens Rædsler til Højdepunktet, men tillige indledede dens Afslutning, fik begge Assersønnerne rigelig Lejlighed til at vise deres ejendommelige Egenskaber, Absalon allerede i selve Kongehallen, da han opskræmmed ved Vaabenlarmerne iler derhen for at kæmpe for Vennen og efter, rolig midt i Morderskaren, at have taget sig af Valdemars fældede Medkonge, baner sig Vej ud, hjulpen af en Aslej, der kaldes hans Frænde, og søger bort i den

Retning, hvor han snarest kan vente at finde Valdemar. I Ramsø, 1 Mil sydvest for Roskilde, træffer han en Bonde, som nær var daanet af Rædsel ved at høre om Udaaden, og han giver Absalon en frisk Hest, med hvilken han først kommer til Søsteren Ingefrid og hendes Mand Peder og derefter naar Fjeneslev, hvor hans Moder bliver saa sorgfuld ved at høre om Knuds Drab og Valdemars Fare, at hun glemmer at glæde sig over Sønnens Frelse. Men snart efter kommer Valdemar sely, ledsaget af Esbern, som han havde truffet i Frøsmose; Valdemar havde med kun to Ledsagere, først slæbende sig frem til Fods under store Smerter fra sine Saar, siden til Hest naaet Ramsø lidt senere end Absalon og havde af Bonden faaet at vide, at Absalon var redet til sin Moder, og over Borup fortsattes nu Vejen derhen. Naar Valdemar saa ved Nattetid træffer Esbern i Frøsmose, er det vel gaaet saaledes til, at Esbern har været i Fjeneslev og efter Absalons Ankomst er redet ud for at søge Valdemar; i Frøsmose er maaske Hovedveje fra Hedenskabets Tid stødt sammen. — Den saarede og jagede Konges Flugt i den rædselsfulde Nat og hans Møde i Barndomshjemmet med sine fordums Legekammerater har gjort et dybt Indtryk paa Folket, saaledes som det endnu høres i Beretningerne fra Samtiden; rundt om i Landet har Fortællinger herom lydt, hver By og Torp, han kom igennem, er vist bleven nævnt, men især — mærkes det — har man dvælet ved Mødet mellem Kongen og hans Venner ved den fordums Sjælandsjarls vel-

kendte Gaard. — Der fik Valdemar sit saarede Ben forbundet og blev der Resten af Natten.

Efter den uhyggelige Roskilde Blodnat fulgte farefulde Dage for Kong Valdemar og hans Venner. Men den Dristighed og Lykke, hvormed de trodsede Farerne, gav Fortællingerne om disse et muntert Præg. Med Begærlighed har man overalt hørt om disse Dages Hændelser, saa vidunderlige som et Eventyrs og dog saa nærliggende og knyttede til den for Folk fra alle Landsdele vel kendte Egn mellem Ringsted, Sor og Hærvig (Overfartsstedet til Jylland, hvor Esbern senere anlagde Kalundborg). Og Hovedmanden i de eventyrlige Foretagender, hvorigennem den unge Konge reddedes fra sin ulykkelige Modstanders Efterstræbelser, var Folkets Yndling, Esbern, der, om ikke før, saa nu gjorde sig fortjent til Navnet den »Snare«. Han er alle Vegne paa Færde, viser sig nu her, nu der til Vildledning for Svens Folk under deres Jagt paa Valdemar, som imidlertid — med kun tre Ledsagere — søgte Skjul, ikke i de dybe Skove og utilgængelige Moradser, hvor han rimeligst vilde blive søgt, men i de aabne Lunde, vel først i Egnen mellem Fjeneslev, Sor, Pedersborg og Brommes kratvoksede Bakker, der hvor mange af Bønderne vare Hvideslægtens Fæstere og hvorfra Vejen maatte gaa mod Nord til Jylland. Og det er atter Esbern, der skaffer Valdemar Fartøj derover, idet han faar en Tømrer til, tvingende ham paa Skrømt, at istandgøre et af de Skibe, Kong Sven har ladet gennem-bore for at hindre hans Flugt. Esbern skaffer Føde-

midler og anden Rejseudrustning, og da Valdemar efter den forfærdelige Lynilds- og Stormnat, der bragte mange Hundrede vendiske Snekker Undergang, drev i Land med knækket Raa og forfrossent Mandskab, hjalp den gode Rejsekost dem til Kræfter, og Esberns Svoger, Peder, er den, der ifølge Folkevisen om Blodgildet nu fører Valdemar til Jylland. Da det imidlertid gjaldt om at holde Sven tilbage paa Sjælland saa længe, at Valdemars jydsk Venner kunde faa Ro til at samle sig om ham, er det, at Esberns og Absalons Moder og Søster, Inge og Ingefrid, udføre »et mandeligt og mærkeligt Stykke« (som gamle Vedel gengiver Saksens Ord: *egregium virilis industriæ facinus*); de to Kvinder lade ved Nattetid Svens Skibe forhugge (*navigia nocturno tempore dissecanda curarunt*), saa hans Afsejling i længere Tid forhæledes. Og da Sven omsider naar Jylland, har Valdemar allerede en talrig og stadigt voksende Bondehær, men hans Rytteri synes at have været faatalligt, skønt adskillige af Svens Krigere ifølge Sakse i denne Tid gik over til Valdemar, oprørte over den uhyre Niddingsdaad i Roskilde (*ob immane eum scelus perosi*), og blandt disse maaske Peder Torstensøn, som kort efter træffes blandt Valdemars nærmeste. Hvad Valdemars ridende Hærmænd manglede i Tal, opvejede de imidlertid ved Raskhed — og fremfor alle Esbern Snare. Mens Valdemar staar ved Randers, og Sven nærmer sig fra Viborg, farer Esbern med en lille Flok mod ham paa et dristigt Spejdertog, og da han ikke vil have Ord for at bruge Haanden daarligere

end Øjnene, vover han sig lige ind paa Livet af Fjenderne, tilraaber dem hvasse og haanlige Ord om Forræderiet i Roskilde, vil ikke efterkomme deres Opfordring om at holde stille og forhandle, »da man ikke paa denne Tid af Døgnet kan stole paa eder«, fælder adskillige og undgaar omsider den store Overmagt ved sin Hests Hurtighed. Gudena skilte i nogen Tid Hærene, men da Valdemars Jydeflokke vare blevne saa store, at han vovede at gaa over Aaen, modtog Sven Slaget efter Raad af Agge Kristiernsøn, der — ivrig og hensynsløs dristig som hele Torgunneslægten — foreholdt ham, at Fjendens Mængde ikke var værd at frygte, da den ikke bestod af Hærmandsstyrke, men kun af uvæbnet Almue. I Slaget, som Oktoberdagen 1157 paa Grade Hede til sidst bragte Sven Døden, var det dog atter Valdemars Rytteres Raskhed, der gjorde Udslaget, efter at hans store Fodfolkskarer havde banet Vej ved at rydde Gærde, og blandt dem, der den Dag fuldbyrdede Hævnen under Sangerens Kvad om Blodnatten og Skrig fra de Ravneflokke, der den foregaaende Nat i Drømme vare varslede Valdemar som Sejrsbud, har Esbern sikkert ikke været blandt de sidste, skønt han ikke udtrykkelig nævnes før efter Kampen, da han — ridderlig som altid — beder om Skaansel for den tapre Riber-Ulv. — Ogsaa Sune Ebbesøn og flere af Skjalms Sønesønner have rimeligvis været blandt Valdemars raske Ryttere. Men Absalon har uden Tvivl som Klerk holdt sig uden for denne Kamp.

Skjalm Hvides Sønesønner havde vistnok været stærke Støtter for Valdemar Knudsøn i den Kamp, der straks førte til ydre Genforening af Danmarks Riges Dele, men deres Virksomhed blev endnu mere fremtrædende under hans følgende 25 Kongeaars Storværk, der paa Blytavlen i hans Grav i Ringsted træffende sammenfattes saaledes: Fredens Genoprettelse, Rygboernes Overvindelse og Omvendelse til Kristendom og Opførelsen af Danevirke-muren og Taarnet paa Sprogø af brændte Sten.

Til Fredens Genoprettelse hjalp vist Absalons overlegne Evner fremfor alt. Ved hans Klogskab og Veltalenhed endtes den vante Kiv og Splid paa Sjælændernes Ting, ved hans Evne til at finde og fastholde det væsentlige med Opgivelse af det mindre fornødne gennemføres Kirkens nødvendigste Krav i den Kirkelov, han enes med Bønderne om i Ringsted Lund, og ved hans faste, maaske ogsaa haarde Haand kues Jydernes og Skaaningernes oftere opdukkende uvillige Særfølelse, og endogsaa Torgunneslægtens bedste Mænd, Ærkebisp Eskil og Sven Aggesøn, faar han knyttet til sin og Valdemars Kreds. Men vistnok har den muntre og aabne, nagfri og ridderlige Esbern hjulpet godt til Freden og bragt mangen gammel Strid i Glemme, og den sindige Sune Ebbesøn saavel som den gamle forsigtige og dog modige Peder Torstensøn, begge saa kort før Afgørelsen Svens Mænd, gjorde sagtens ogsaa god Gavn til Forligelse mellem Rigets Slægter, medens paa deres Godser, som overalt i Danmark, ny Jord opdyrkedes,

Korn og Kvæg igen trivedes og snart fordoblede i Værdi, og Menneskenes Tal rask tiltog.

Det bedste Middel til den indre Freds Genoprettelse var dog sikkert hele Folkets Kamp mod Landets og Kristendommens fælles Fjender. Og at Absalon var »Sjælen i Vendertogene«, er jo tydeligt nok. »Han var«, som den islandske Saga skriver om ham, »noget nær den største Krigsmand og Helt, der har levet i de nordiske Lande«. Og saa ivrig var han i Omvendelsesværket, at han efter Arkonas og Karenses Overgivelse i 3 Døgn ikke fik Søvn, men uafbrudt forhandlede, prædikede og indviede, medens Esbern og Sune gjorde det af med Svantevits Billede, trodsende den onde Aand, der som et sort Dyr løb ud af hans Tempel. I det hele have Absalons Frænder utvivlsomt haft en væsentlig Del baade i den egentlige Krigsgerning — hvor de følge ham som Fortrop under Fremrykning, som Bagtrop paa Hjemvejen, undertiden dæmpende, altid støttende — og i den med disse Kampe forbundne Udvikling af Hærmandsvæsen, der ved at knyttes baade til Fortidens Tinglid og til den gamle Bondehær bevarede en folkelig Karakter samtidigt med, at det i det væsentlige svarede til almenevropæisk Ridderskab — saaledes som det kunde ske, naar Kærnetroppen blandt Hærmændene var en talrig, fra gammel Tid krigersk og kirkelig, kongetro og fædrelandsk Stormandsæt.

Og naar Blytavlen endelig nævner Kong Valdemars Murstensværn, have hans Mænd vel ogsaa medvirket der, men i al Fald er det sikkert, at de i

stort Omfang udfyldte og fortsatte denne Side af hans Gerning. Esberns Kalundborg blev i lange Tider en af Danmarks stærkeste Fæstninger og Gemmestedet for de Brevskaber, der dannede Grundlaget for Fædrelandets Historie. Og det Værn, Absalon grundede ved Købmændenes Havn, den »Absalonske Stad«, som Sakse kalder den, har jo adskillige Gange vist sin Styrke, skaffet sine Forsvarende Hæder og endogsaa været Danmarks Redningsplads.

Og ligesom Valdemar satte Krone paa sit Værk ved at opføre den nye Murstenskirke ved Ringsted Benediktinerkloster over sin Faders Helgenskrin og til Gemmested for sine og sin Slægts synlige Løvninger, saaledes tog Absalon omtrent samtidigt fat paa Opførelsen af den store, endnu staaende Murstenskirke i Sor for de Cisterciensermunke, med hvilke han og Esbern allerede 1161 havde genaabnet Slægts-helligdommen her. Den nye Kirke rejstes ved Støtte fra vist alle Grene af Hvideslægten og som fælles Gravkirke for Slægten. Men den hindrede ikke de enkelte i, hver paa sit Sted, at opføre ejendommelige, stort anlagte og smukt udførte Gudshuse ved Siden af de Værn, de opførte mod menneskelige Fjenders Angreb. Esbern byggede ved Kalundborg den mærkelige femtaarnede Kirke, der tillige er saa krigersk anlagt, og som saa godt har trodset al Modgang. Og i Bjernede opførte Sune Ebbesøn den ligeledes fæstningslignende, stemningsfulde Rundkirke med Spir, der i vore Dage atter har nærmet sig sin gamle Skikkelse, og under Opførelsen lod han sig netop paavirke af den samtidige Kirke-

bygning i Sor. Men for de nye Kirkebygninger glemtes ikke den gamle Slægtskirke i Fjeneslev. Assers og Inges Kampestenskirke blev højnet med »de tvende Kirke-taarne«, der især har bragt dens Navn om Lande. Taarnenes Støtter, de skønne Granitsøjler og det til disse knyttede ejendommelige Galleri — af de nye Mursten ligesom Taarnene — ses først af den, der træder ind i Kirken, hvor dog især Maleriet af Inge og Asser med Billedet af selve Kirken under Herrens Haand saa stærkt fører enhver nær til det gamle Ægtepar og de Sønner, der antagelig lod det udføre. Men Taarnene selv ses vidt om til alle Sider og vidne om Hvideslægtens højtstræbende Sans og da især om Esbern og Absalon — muligvis har Fru Inge paa sine gamle Dage rejst Taarnene med Tanken paa dem, men sikkert er det jo, at Folket i disse Taarne har set et Minde om de to Brødre. Og Fortællingen om de tvende Kirketaarne som Budbringere om Esberns og Absalons Fødsel faar jo netop som digtet Sagn allerbedst historisk Betydning, Vidne, som den da er, om historisk Sans hos Egnens Almue i fordums Dage. Men som Taarnene nu staa, i de sidste Aar gengivne den oprindelige smukke Topafslutning, tale de ogsaa om, at Madstræb ikke har opslugt Sans for Fortidsminder ved Slutningen af det 19. Hundreaar. — De Digtere, der for snart 100 Aar siden klagede saa inderligt over Smaalighed og Snæversyn hos »Sølvets Slaver, slængt i Støvet«, og i Modsætning dertil lyste op for det fjærne og vide og fremdrog Minderne, der vare gemte hos fromme Bønder,

ventede ikke, at meget Sølv snart skulde blive brugt for at faa se de tvende Kirketaarne »igen stoltelig knejse i Luften blaa«.

Fjeneslev Kirke.

(Efter Fotografi af R. Hansen ³/₅ 1900.)

I Forgrunden, hvor Pælene ses, er det, de gamle Gaardrester bleve fundne.

Tillæg.

Af Kildeskrifter fra Middelalderen ere brugte: Roskildekrøniken (Scriptores rerum Danicarum), Oversættelse af J. Olrik 1898. Sven Aggesøn Gesta Danorum (S. r. D. I), Oversæt. af Fenger 1842. Sakse Gesta Danorum ed. Müller & Velschow, Oversæt. af Vedel 1575 (1851), Schousbølle 1752, Grundtvig 3. Udg. 1873, Winkel Horn 1898. Knytlingasaga (Fornmannasögur XI). Liber donationum monasterii sorensis (et velbevaret, smukt og tydeligt skrevet Papirshaandskrift fra 1. Halvdel af 15 Aarh., der gemmes paa det store kgl. Bibliotek; det indeholder udførlig Fortegnelse over Gaver til Klosteret og er Hovedkilden til dets Historie. Trykt i S. r. D. IV). Genealogia Absalonis archiepiscopi et cognatorum ejus og: monumenta sorana varia (S. r. D. IV). Af nyere Skrifter har jeg især brugt: Morten Pedersen Biskops Absalons og Her Esbern Snaris Herrekomst og Adelig Stamme 1592. Suhm Historie af Danmark 5-8 T. 1792-1806. Estrup Absalon 1826. Daugaard Om de danske Klostre 1830. H. Olrik Knud Lavard, Konge og Præstestand i den danske Middelalder og Danske Helgeners Levned 1888-95. K. Erslev Valdemarernes Storhedstid 1898 (hvori Angreb paa Læren om dansk Adels Udspring fra Vinglid). A. D. Jørgensen Valdemar Sejr 1874. J. Kornrup Fjenneslevlille Kirke (Aarb. f. nord. Oldk. 1875). J. B. Løffler Sjællands Stiftslandsbykirker 1880 og Sorø Akademis Landsbykirker og Klosterporten i Sorø 1896. Bentzen Sorø Akademis Ejendomme Soransk Tidsskr. I. O. Nielsen Olddanske Personnavne.

Om enkelte Punkter fremhæves:

Afsnit 1. At Pedersborgvolden er fra Oldtiden er paavist af Museumsdirektør S. Müller i Foredrag ved Oldskriftselskabets Besøg paa Stedet ^{29/6} 1887 og i „Vor Oldtid“ S. 639. (I Referat i „Berl. Tid“ for ^{27/6} af nævnte Foredrag anføres, at der i samme er gjort gældende, at Kirken ikke er en Del af Peder Torstensøns Borg, men højst bygget af Sten fra denne, hvad jeg ikke mindedes og først er bleven opmærksom paa under Trykningen). Foruden paa Kirkebakkens øverste Del findes Kampestensmure syd for Bakken (paa den nye Kirkegaard), og mellem denne og Søen ses i Jordoverfladen talrige Brokker af „Munkesten“. (I øvrigt udsættes Meddelelse om nogle stedlige Forhold ved Pedersborg, Minder om Heglinge m. m., til der, fyldigere, kan gøres Rede derfor i en anden Forbindelse). Skjalm Hvide nævnes ikke udtrykkelig efter 1102, men det er dog utvivlsomt ham eller hans Familie, der sigtes til, naar Sakse ved omtr. 1114 siger, at Knud Lavard da lader hente sit Løse fra Sjælland, hvor det havde været i „hans Opdragers“ Varetægt.

Afsnit 3. Ved Skildringen af Absalons og Valdemars Flugt fra Blodgildet har jeg søgt at forene Saksess og Knydtingasagas Fremstilling, men, hvor det ikke lod sig gøre, givet Sakse Fortrin. Sakse har øjensynligt af Absalon modtaget en saa fyldig Skildring, at han ser alt for sig; Sagaens Forfatter har hørt fra paalidelig Kilde især om Kongens Flugt, mærket sig Optrin og Navne, men sammenblandet et og andet; Stednavne har han flere af end Sakse, saaledes Frøsmose, som han maaske særlig har bidt Mærke i fornødelst Gudenavnet. De to Kilder ere enige om Flugtens Retning, Ramsø som Standsningspunkt, Fjeneslevegnen som Endepunkt, Valdemars Møde med Assersønnerne som afgjørende Øjeblik; men naar Sagaen lader Valdemar og Absalon træffe sammen allerede i Ramsø, kan det umulig være rigtigt, da Saksess Beretning om Inges højsindede Sorg over Knud og Valdemar utvivlsomt er et af Absalon meddelt sikkert Træk. I ingen af Kilderne nævnes udtrykkelig Gaarden, hvor Valdemar endte Natten, og det stemmer vel ogsaa godt med Saksess Ejendommeligheder at udelade et Navn, der ligger ham saa nær, at det synes ham nævnt — han har jo sagt, at det var hos Absalons Moder (anderledes Suhm og Estrup). — Peder Torstensøns Stilling i Slutningen af Kongestriden vilde blive klarere, hvis det kunde antages, at det er ham, der omtales i Knydtingasaga under Navnet Peder „Thenja“, der sædvanlig identificeres med den af Sakse nævnte Peder „Thema“ (Sakse S. 726 not 4). Peder Thema nævnes, af Sakse, to Gange: ved Blodgildet, da han haanligt truende løber forbi Absalon, og i Krigen mellem Sven og Valdemar i Jylland, da han siges at være den eneste af Svens Folk, Esbern paa sit Spejdetog vil forhandle med „i Tillid til gammelt Kammeratskab“; i begge Tilfælde optræder han altsaa som en af Svens Mænd. Peder Thenja omtales, i Sagaen, ved de to samme Lejligheder, men paa en ganske anden Maade: i Blodnatten er han den, der hjælper Valdemar mest og skaffer ham Heste, og i Jyllandskrigen nævnes han som den, der genkender den slagne Kong Sven ved Busken og siger: „Hvorledes er I dog kommen saa dybt ned, Herre?“ — han maa da i al Fald ved denne Lejlighed være skildret som Valdemars Mand. Peder Thenja omtaler dernæst i Sagaen sammen med Absalon, Esbern o. fl. som Valdemars Raadgiver paa Toget til Venden i Foraaret 1159, hvor Sakse nævner „Peder“, men dermed uden Tvivl mener Peder Torstensøn (som ogsaa antaget af F. Hammerich o. fl.), da han er den eneste „Peder“, der i det foregaaende og efterfølgende spiller en saa fremtrædende Rolle og staar Hovedpersonerne saa nær, at Sakse efter sin Skik kan angive ham saaledes (uden et „quidam“), og han er den aldrende, sindige, saaledes som Sakse ellers skildrer Peder Torstensøn. Gøres Peder Thenja = P. Thema, er Uoverensstemmelsen i Navnet let at forklare, men i Skildringen maa da det ene Vidne have gjort sig skyldig i grove Fejl; er Peder Thenja = P. Torstensøn stemme Skildringerne fuldstændigt, og „Thenja“ kan være et ellers ukendt Tilnavn for Manden. (Sakse S. 726. 731. 741 f. 751 f. Kns. S. 369. 372. 373).

Efterretninger

om

Sorø Akademis Skole og Opdragelsesanstalt

for

Skoleaaret 1899—1900

af

B. Hoff.

Lærerne. Fag- og Timefordeling.

Adjunkt Boesen havde Tjenstledighed fra Sommerferie til Jul. Hans Undervisning besørgedes af cand. theol. Ferd. Ohrt.

Fagene have været saaledes fordelte:

Rektor Hoff: Dansk og Oldnordisk i VI; Græsk og Oldtidskundskab i V	11	Timer.
Overlærer Ibsen: Fransk i 2R og 1R; Naturlære i VIs, Vs, IVm, 4R, IIIm og 3R	20	—
Overlærer Rosing: Græsk i VIs og IVs; Historie i V, III, II, 2R, I og IR.	24	—
Overlærer Michelsen: Religion i III; Latin i I; Fransk i VI, V, IV, III og II	24	—
Overlærer Thaarup: Matematik i Vm, III m, 3R og 2R; een Time med ikke syngende	24	—
Adjunkt Lauritzen: Matematik i VI m, VI, 4R og II	28	—
Adjunkt Zoffmann: Geografi i de stud. Klasser; Naturhistorie	25	—
Adjunkt Boesen; Dansk i III, II, 2R og IR; Oldtidskundskab i VI m; Historie VI, IV og 3R; to Timer med ikke		

syngende	24	Timer.
Adjunkt Petersen: Religion i 3R, II, 2R, I og 1R; Dansk og Historie i 4R; Geografi i Realklasserne	24	--
Adjunkt Matthiessen: Naturlære i VIm og Vm; Matematik i III	16	--
Adjunkt Hansen: Engelsk; Fransk i 4R; Græsk i IIIs		
Adjunkt Gad: Tysk (undt. 3R); Dansk i I	21	--
Adjunkt Wiese: Tysk i 3R; Latin i VI og IV	24	--
Adjunkt Nissen: Dansk i V og 3R; Old- nordisk i V; Oldtidskundskab i IVm; Fransk i I; Matematik i I og 1R; een Time med ikke syngende	23	--
Adjunkt Glahn: Dansk i IV; Latin i V, III og II; Fransk i 3R	27	--
Musiklærer Jæhnigen: Sang og Musik	17	--
Tegnelærer v. Schmidt-Phiseldeck: Tegning	10	--
Gymnastiklærer, Premierløjtnant Brix med Gymnastikassistent Soelberg: Gymnastik, Svømning, Dans og Skyd- ning	25	--
Sognepræst, lic. Krarup: Religion i VI og V	2	--
Sognepræst Skovgaard: Religion i IV og 4R.	2	--
Kordegner Hansen: Skrivning i II og I	3	--
Lærer Rahbek: Skrivning i 2R og 1R	4	--

De Disciple i Realklasserne, som ikke have læst Fransk, ere blevne sysselsatte paa forskellig Maade i Klassen.

VI Kl. har været delt i VI_s og VI_m i Historie.

IV Kl. har været delt i IV_s og IV_m i Dansk og Latin.

I Sang have Disciplene været delte i fire Hold: VI, V, IV og 4R; III og 3R; II og 2R; I og 1R. Hvert Hold har haft een Time, og alle Hold een Fællestime. Ikke syngende sysselsættes i Reglen paa anden Maade i særlige Timer.

I Gymnastik har der været seks Hold: VI; V; IV og 4R; III og 3R; II og 2R; I og 1R. Hvert Hold har haft fire Ugetimer. Disciple af V—3R, som ikke deltage i Fællessang, have i denne Time haft Gymnastik.

Skoleinspektør er Adjunkt Zoffmann.

Undervisningstimerne have været saaledes fordelte:

	VI			V			IV			4R.	III			3R.	II	2R	I	1R	Sum.	Fk.
	S	F	M	S	F	M	S	F	M		S	F	M							
Dansk	2			2			2	2		4	2		3	2	3	3	3	28	6	
Oldnordisk	2			2														4		
Tysk	(2)						2			2	2		3	2	3	2	3	21	3	
Fransk	1	3	1	4			2			3	3		2	3	3	3	3	31	4	
Engelsk	(2)			2						3			4		3			17		
Latin	7			7			7	7			7			7		6		48		
Græsk	6			6			5			4								21		
Oldtidskundskab			1			1		1										3		
Religion		1		1			1		1	1	1	1	2	2	2	2	2	14	2	
Historie	3		3	3			2		3	2	3	2	2	2	2	2	2	27	2	
Geografi							2		2	2	2	2	2	2	2	2	2	16	2	
Naturhistorie						1	2		2	2	2	2	2	2	2	2	2	17	2	
Naturlære	3	6		3	5		2		2	2	2	2	2					25		
Matematik m. m.			9			9	5	2	6	5	2	6	6	6	6	5	6	67	5	
Tegning									2			2	1	2	1	2	2	10		
Skrivning									2			1	2	2	2	2	2	7	4	
Sang	2			2			2		2	2	2	2	2	2	2	2	2	5	2	
Gymnastik	4			4			4		4	4	4	4	4	4	4	4	4	25	4	
	20	16	20	16	20	16	14	22	14	36	4	3	4	36	36	36	36	36	36	

Karakterer ved Afgangsprøven

Spr.-hist.	Dansk Stil. I.	Dansk Stil. II.	Oldnordisk og Dansk.	Fransk.	Engelsk. eller *Tysk	Historie.	Latin, skriftlig	Latin, læst.	Latin, kurs.	Græsk.		Naturlære.	Points.	Hoved- karakter.
P. F. Horstmann .	mg ÷	mg	ug ÷	mg	mg +	ug ÷	mg +	mg +	mg +	ug ÷		mg ÷	101	F. K.
K. Bergsøe	mg ÷	mg ÷	mg	mg	*mg +	mg	mg	mg ÷	mg	mg ÷		mg	95	F. K.
M. Brandt	mg ÷	mg	ug ÷	mg +	mg	g +	mg ÷	mg	mg	mg ÷		ug ÷	95	F. K.
K. K. V. Steincke	mg ÷	mg	mg +	g	mg	mg +	mg +	mg +	ug ÷	mg +		mg	96	F. K.
A. J. J. Skytte . .	g	g +	mg ÷	g ÷	mg ÷	g +	mg ÷	mg ÷	mg	mg		tg ÷	78	A. K.
A. J. W. Andersen	mg	mg ÷	mg ÷	g +	mg	g	g +	mg ÷	mg	g +		mg +	86	F. K.
J. P. M. Lomholt .	g +	mg ÷	g	g +	*mg +	tg +	mg +	g	mg +	g +		mg +	79	A. K.
A. v. Späth . . .	g +	g +	g	g	mg +	g ÷	g +	g	g ÷	mg		mg	77	A. K.
M. Hammerich .	g	g	g ÷	mg ÷	mg ÷	g +	g ÷	g	g +	g +		g ÷	66	F. K.
Mat. nat.	Dansk Stil. I.	Dansk Stil. II.	Oldnordisk og Dansk.	Fransk.	Engelsk. *Tysk.	Historie.	Aritmetik, skriftlig.	Aritmetik, mundtlig.	Geometri, skriftlig.	Geometri, mundtlig.	Mekan. Fysik.	Kemisk Fysik.	Points.	Hoved- karakter.
P. Simonsen . . .	mg +	mg +	mg +	ug ÷	ug ÷	mg	mg	mg	tg +	tg	mg ÷	mg ÷	88	F. K.
A. G. Lauritzen .	g g +	g +	mg ÷	g +	g +	mg	mg ÷	mg ÷	g +	mg ÷	ug ÷	mg	87	F. K.
J. T. Bech	g	g +	mg ÷	g	mg ÷	ug	mdl +	g ÷	mdl	g ÷	mg +	ug ÷	60	F. K.

Afgangsprøven 1899.

Karakterer ved Forberedelseksamen:

	Dansk skriftlig.	Dansk mundtlig.	Engelsk.	Tysk.	Fransk.	Historie.	Geografi.	Regning.	Arit- metik.	Geometri.	Natur- historie.	Naturalære.	Orden.	Points.
C. J. O. M. Aagaard	g+	mg÷	g+	g	—	g+	g+	tg	mdl+	tg+	ug÷	tg+	mg+	68
F. C. Bendixsen .	mg÷	mg÷	mg÷	g	—	g+	g	tg	g÷	mg÷	tg	g+	mg	78 ¹ / ₃
P. C. U. Buch. .	mg÷	mg	mg÷	mg÷	mg÷	g	g	mg÷	tg	mg	ug	g+	mg	97
N. S. A. Clausen .	mg÷	mg÷	mg÷	mg÷	mg÷	mg÷	mg	mg÷	mg÷	ug÷	mg÷	mg÷	mg÷	103 ¹ / ₃
A. G. Hansen . .	g+	mg÷	g+	mg÷	—	mg÷	ug÷	g	g÷	g÷	mg	g+	mg÷	87
C. F. G. Hansen	g+	mg	mg+	mg	mg	mg+	mg+	mdl+	tg	mdl+	mg+	mg	g+	81
F. V. Hvalsøe . .	g	mg÷	g÷	mg	—	ug÷	ug	mg÷	mg	mg+	ug	mg	g+	94
M. Langkjær . .	g+	mg+	mg÷	mg+	—	mg	mg÷	mg	g+	ug	g	mg+	mg÷	98 ² / ₃
O. E. A. M. Olesen	mg÷	ug÷	mg+	mg+	mg+	mg+	mg÷	ug÷	mg÷	mg	g+	mg+	mg+	112 ¹ / ₃
A. Poulsen	g+	g+	g	mg	g	g÷	mg	g+	tg+	mdl+	tg+	g+	mg	74
V. Poulsen	g	g	mg÷	g÷	—	g+	g+	g	mg÷	mg÷	mg+	g÷	mg÷	82 ² / ₃

I Censuren af de forskellige Afgangsprøver deltog Professor J. Petersen, Overlærer Lassen, Adjunkt Olsen, Professor Heiberg, Docent Siesbye, Sproglærer C. Michelsen, Skoleforstander V. Petersen, Candd. Haase og Magnussen.

Fjerde Klases Eksamen med Værdi som Forberedelseeksamen bestod:

	Dansk.	Fransk.	Tysk.	Latin.	Græsk.	Historie.	Geografi.	Naturhist.	Aritmetik.	Geometri.	Naturlære.	Points.
T. J. Bech	mg ÷	mg ÷	mg	g ÷	g ÷	mg ÷	ug ÷	g	g ÷	tg ÷	—	58 ² / ₃
C. B. J. Bloch . .	g ÷	mg ÷	mg ÷	g ÷	mg ÷	g	mg ÷	tg ÷	mg	ug ÷	—	60 ¹ / ₃
K. S. Deichmann	g ÷	mg ÷	mg	g ÷	g ÷	ug	mg ÷	mg ÷	g ÷	tg	—	59 ¹ / ₃
A. C. E. Karup .	mg	g ÷	mg	g	mg ÷	g ÷	mg	mg ÷	tg ÷	g ÷	—	62
T. J. E. Fischer	mg	mg	g ÷	mg ÷	—	mg	ug ÷	ug	mg ÷	mg ÷	ug ÷	76 ¹ / ₃
E. W. Jensen . .	g ÷	mg ÷	mg ÷	g ÷	mg ÷	ug ÷	mg ÷	mg	g ÷	g	—	69 ² / ₃
T. Juul	mg ÷	mg	mg	g ÷	mg	mg ÷	mg ÷	g ÷	g	tg ÷	—	60 ¹ / ₃
A. K. Lind . . .	mg	mg ÷	mg ÷	mg ÷	ug ÷	mg	mg	ug ÷	mg	ug ÷	—	80 ¹ / ₃
T. K. Lind . . .	mg ÷	mg ÷	mg	tg ÷	—	g	ug ÷	mg ÷	ug	ug	mg	67 ¹ / ₃
P. Lohmann . . .	mg ÷	g ÷	mg	tg ÷	—	tg ÷	mg ÷	ug	ug	ug	mg	63 ¹ / ₃
J. J. Pedersen . .	g	mg ÷	g	g ÷	mg	g ÷	mg	mg	ug ÷	mg	—	70
J. P. E. Pedersen	mg	ug ÷	ug ÷	mg ÷	ug ÷	mg ÷	mg ÷	ug ÷	ug	ug	—	83
J. C. Rahbek . .	mg	g ÷	ug ÷	mg	ug ÷	mg ÷	mg ÷	ug ÷	ug	ug ÷	—	80
O. Schmedes . .	mg	mg ÷	mg	g	ug ÷	mg ÷	ug	ug	mg ÷	mg	—	74 ² / ₃
J. H. Skovgaard.	mg ÷	ug	mg ÷	ug ÷	ug ÷	ug ÷	mg ÷	ug	mg ÷	mg	—	81

Disciplene.

Ved Udgivelsen af forrige Indbydelsesskrift var Disciplenes Antal 165. Der dimitteredes 12 af VI, 11 af 4R og 1 (P. Lohmann) af IV. Inden det ny Skoleaars Begyndelse udmeldtes 12 (P. C. Fasting af IV, P. S. Nygaard af III, C. C. Sørensen, S. G. Fiedler, J. G. Qvistgaard og O. C. Bergmann af 3R. N. P. J. Wamberg af II, K. R. Lützen af 2R, C. J. Wamberg, H. Due, S. A. S. Grølsted og O. P. Lützen af 1R). Den 21. August optoges 40, og Skoleaaret begyndte saaledes med 169 Disciple. I September udmeldtes 2 (P. K. D. Smith af 2R og A. F. F. Hansen af I), i November 1 (H. Bülow af II), i Februar 1 (J. O. S. Rasmussen af 1R) i Marts 1 (V. K. Opffer af II). Een Elev døde. To Disciple optoges i Aarets Løb. Deres Antal er saaledes nu 165, hvortil kommer 21 i Fællesklassen. De ordnes i følgende Fortegnelse efter Gennemsnittet af otte Sammentællinger, VI dog efter Udfaldet af Halvaarsprøven. Disciple af mat. nat. Retning betegnes med en Stjerne.

VI Klasse.

- *1. Johannes Thorvald Sørensen, f. 20 Nov. 80. (Lærer S. i Frøslev.)
- *2. Carl Hans Jørgen Bistrup, f. 22 Juli 81. (Skovrider B. paa Frydendal.)
3. Johan Wolfgang Møller, f. 9 Marts 82. (Gaardejer M. paa Hendriksholm i Valby.)
4. Ove Thayssen, f. 6 Feb. 82. (Akademigartner T.)

- *5. Ulrich Sophus Bronée, f. 17 Jan. 82. (Lærer B. i Ebbelnæs paa Møen).
- *6. Niels Vilhelm Boeg, f. 2 Dec. 81. (Fysikus B. i Torshavn).
7. Thorvald Emmert Kristian Marius Petersen, f. 19 Juni 81. (Murermester P. i Hornslet).
- *8. Henry Kabell, f. 2 Nov. 81. (Stationsforstander K. i Tisted).
9. Ernst August Kiørboe, f. 11 Febr. 83. (Sognepræst K. i Kolding).
10. Erik Mangor, f. 13 Feb. 83. (Borgmester M. i Slagelse).
11. Marcus Kristian Vilhelm Michelsen, f. 7 Avg. 82. (Overlærer M.).
12. Elieser Clement Martin Olsen, f. 1 April 79. (Købmand O. i Klaksvig paa Norderøerne).
- *13. Holger Smith Dahl, f. 3 Nov. 82. (Grosserer D. i Jægersborg).
14. Nikolai August Kiørboe, f. 14 Marts 82. (Forpagter K. paa Fænøgaard).
15. Johannes Olaf Rasmussen, f. 8 Dec. 81. (Afd. Sognepræst i Sønderby paa Fyn R.).
16. Jens Emil Damkier Petersen, f. 22 Juni 80. (Arkitekt P. i Lyngø).
- *17. Sven-Hilding Mathias Christoffer Møller, f. 1 April 82. (Afd. Adjunkt i Haderslev M.).
- *18. Erik Sporon Fiedler, f. 19 April 81. (Distriktslæge F. i Assens).
- *19. Jørgen Henning Valckendorf Stürup, f. 22 Nov. 80. (Prokurator S. i Svendborg).
- Nr. 1, 4, 5, 11 og 13 ere skolesøgende Disciple.

V Klasse.

- 1. Hans Christian Jensen, f. 6 Okt. 78. (Afd. Ølkusk i Ringsted J.).
2. Johannes Peder Eiler Pedersen, f. 7 Nov. 83. (Skolelærer P. i Skaarup paa Fyn).
3. Jes Hansen Skovgaard, f. 15 Apr. 84. (Sognepræst S. i Lyngø).
4. Ernst Louis August Christian Jensen, f. 21 Okt. 82. (Gartner J. paa Sølyst).
- *5. Theodor Krarup Lind, f. 29 Sept. 82. (Læge L. i Assens).
- *6. Thorvald Julius Emil Fischer, f. 2 Avg. 83. (Købmand F. i Korsør).
7. Otto Schmedes, f. 8 Jan. 83. (Afd. Distriktslæge i Hammel S.).
8. Aage Krarup Lind, f. 8 Dec. 83. (Broder til Nr. 5).
9. Jens Jacob Pedersen, f. 14 Jan. 82. (Gaardejer P. i Fjeneslev).
- *10. Hans Henrik Carl Kühl, f. 29 Nov. 81. (Afd. Kancelliraad, Godsforvalter paa Store Frederikslund K.).
11. Jens Christian Rahbek, f. 26 Nov. 83. (Lærer R.).
12. Axel Christian Engsig-Karup, f. 19 Feb. 81. (Forretningsfører E.K. i Kbhv.).
13. Knud Scott Deichmann, f. 31 Avg. 82. (Prokurator D. i Slagelse).
14. Thor Jensen Bech, f. 11 Juli 82. (Fhv. Proprietær B. i Kbhv.).

15. Johannes Valdemar Olsen, f. 26 Juni 83. (Skomager O. i Slagelse).
  16. Erik Wognsen Jensen, f. 11 Juni 83. (Bankdirektør J. i Svendborg).
  17. Tage Juul, f. 1 Avg. 82. (Læge J.).
  18. Frederik Ludvig Jensen, f. 8 Okt. 83. (Lærer J. ved Døvstummeinstituttet i Kbhv.).
  - *19. Jens Martin Sørensen, f. 23 Feb. 83. (Gaardejer S. i Egeslevmagle).
- Nr. 1, 4, 6, 10, 11, 15, 17, 18 og 19 ere skole-søgende Disciple.

IV Klasse.

1. Knud Karl Vibe Estrup, f. 28 Juli 84. (Postmester E. i Nykøbing paa Mors).
2. Johannes Emil Sørensen, f. 14 Jan. 83. (Mejeriforpagter S. paa Mineslyst ved Rude).
3. Svend Aage Fischer, f. 28 Juli 84. (Bankdirektør F. i Slagelse).
4. Hans Henrik Marcellius Bruun, f. 12 Maj 84. (Landinspektør B. i Terndrup).
5. Hans Henrik Emil Holm, f. 25 Juli 84. (Forpagter H. paa Lerchenfelt).
6. Paul Gjellerup, f. 14 Maj 83. (Akademilæge G.).
7. Vilhelm Stefan Barchalia, f. 19 Nov. 84. (Distriktslæge B. i Skælskør).
- *8. Carl Einar Rasmussen, f. 11 Marts 84. (Broder til Nr. 15 i VI).
- *9. Niels Christian Larsen Møller, f. 25 Sept. 84. (Proprietær M. paa Liselund ved Slagelse).

- *10. Frederik Karl Kristian v. Haven, f. 14 Maj 83. (Distriktslæge v. H. i Æbeltoft).
  - 11. Henrik Serup Varming, f. 2 Sept. 84. (Seminarislæge V. i Jelling).
  - *12. Erik Bay, f. 9 Feb. 84. (Fhv. Proprietær B. i Roskilde).
  - 13. Peter Victor Axel Feilberg, f. 27 Nov. 83. (Distriktslæge F. i Hornslet).
  - 14. Theodor Lundh Jensen, f. 3 Juli 84. (Redaktør J. i Korsør).
  - *15. Jens Peter Nielsen, f. 17 Dec. 81. (Afd. Gaardejer til Bransagergaard N.).
  - 16. Herman Andreas Møllerup, f. 14 Feb. 83. (Læge M.).
  - *17. Eiler Trolle Blumensaadt, f. 16 Maj 83. (Afd. Fabrikant i Odense B.).
  - 18. Peter Nikolaj Damm, f. 22 Juli 83. (Afd. Gaardejer paa Selsinggaard paa Samsø D.).
  - *19. Jørgen Peter Holst, f. 30 Juli 82. (Amtsforvalter H. i Assens).
- Nr. 6, 15, 16 og 19 ere skolesøgende Disciple.
4 Realklasse.
- 1. Holger Aagaard, f. 29 Feb. 84. (Forpagter A. paa Horstedgaard ved Vejle).
  - 2. Rud Henri Emil Lange, f. 28 Feb. 84. (Afd. Grosserer i Frederikssund L.).
  - 3. Hans Christian Langkjær, f. 16 Dec. 84. (Murermester L.).
  - 4. Axel Valdemar Eiler Hansen, f. 20 Jan. 83. (Konsulent H. paa Snertingegaard).

5. Finn Onni Metsikkø Lund, f. 6 Avg. 84.
(Agronom L. ved St. Paolo i Brasilien).

Nr. 1, 3 og 5 ere skolesøgende Disciple.

III Klasse.

1. Herluf Meilsøe Rahbek, f. 19 Okt. 85. (Broder til Nr. 11 i V).
2. Einar David Cohn, f. 25 Juli 85. (Buntmager C. i Nakskov).
3. Johan Jørgen Stiller Hansen Skovgaard, f. 13 Marts 86. (Broder til Nr. 3 i V).
4. Johan Valdemar Petersen, f. 6 Maj 85. (Afd. Grosserer i Kbhv. P.).
5. Axel Thayssen, f. 22 Feb. 85. (Broder til Nr. 4 i VI).
6. Sofus Lakier, f. 29 Marts 84. (Afd. Sognepræst i Alsted L.).
- *7. Niels Erik Nørlund, f. 26 Okt. 85. (Apoteker N. i Slagelse).
8. Svend Hornung Lützen, f. 17 Feb. 85. (Fuld­mægtig L. i Korsør).
- *9. Vilhelm Christian Sorgenfrey Hansen, f. 19 Okt. 84. (Urmager H. i Slagelse).
10. Knud Vognsen Jensen, f. 19 Dec. 84. (Broder til Nr. 16 i V).
11. Hans Peter Plesner Frandsen, f. 9 Sept. 84. (Justitsraad, Godsforvalter F. i Skibby).
12. Hans Peter Mathiesen, f. 1 Juli 84. (Fhv. Sognepræst i Haraldsted M.).
- *13. Einar Faber Aarsleff, f. 20 Juli 85. (Apo­teker A. i Præstø).

14. Andreas Theodor Jordy, f. 5 Sept. 84. (Forpagter J. paa Mørup).

Nr. 1, 4, 5, 6, 12 og 14 ere skolesøgende Disciple.

3 Realklasse.

1. Jørgen Absalon Jørgensen, f. 30 Okt. 85. (Afd. Bolagsbestyrer i Malmø J.).
2. Thøger Fritz Aude Binneballe, f. 29 Jan. 83. (Partikulier B.).
3. Niels Jørgen Gram, f. 21 Okt. 85. (Gartner G. paa Koldemosegaard).
4. Rasmus Vilhelm Mønster Aagaard, f. 21 April 84. (Sognepræst A. i Ejlbj paa Fyn).
5. Christian Alfred Emil Petersen Bennick, f. 22 Juli 83. (Afd. Lærer B.).
6. Jens Albert Nikolaj Brandt, f. 17 Dec. 83. (Gaardejer B. paa Mariedal ved Assens).
7. Aage Hellmers, f. 17 Okt 85. (Godsbestyrer H. i Vitebsk).
8. Rogert Witt Møller, f. 15 Juni 83. (Arkitekt M. i Kbhv.).
9. Hannibal Julius Petersen, f. 11 Feb. 84. (Godsejer P. til Ødemark).
10. Georg Trappaud Levinsen, f. 15 Marts 86. (Kancelliraad, Kæmner L.).
11. Peter Christoffer de Neergaard, f. 17 Sept. 83. (Forpagter N. paa Petersminde).
12. Kay Rossing Bruun, f. 15 Dec. 83. (Afd. Læge i Fuglebjerg B.).

13. Julius Marius Bøttiger, f. 25 April 84. (Sognepræst B. i Vester Skærninge).
14. Niels Bonnesen, f. 3 April 86. (Købmand B.).
15. Kay Hasselbalch, f. 18 Sept. 84. (Postekspectant H. i Kbhv.).
16. Victor Gudnitz, f. 1 Okt. 83. (Hotelbestyrer G. i Fiskebæk ved Birkerød).
Nr. 2, 3, 5, 6, 7, 10, 14 og 16 ere skolesøgende Disciple.

II Klasse.

1. Theodor Andreas Krogh-Jensen, f. 15 Dec. 85. (Overlærer K.-J. i Holstebro).
2. Sophus Theodorus Holst Weber, f. 12 Okt. 86. (Lærer W. i Allindelille).
3. Carl Johan Lund, f. 25 Marts 86. (Stiftskantor L. paa Vallø).
4. Holger Schmedes, f. 16 Okt. 86. (Broder til Nr. 7 i V).
5. Hans Christian Jensen, f. 25 Feb. 84. (Fisker J. i Kællerød).
6. Hans Nikolaj Binder, f. 2 Feb. 86. (Fabrikant B. i Kongens Lyngby).
7. Ejnar Gjessing, f. 23 Juli 86. (Grosserer G. i Kbhv.).
8. Jørgen Rudolph Bech, f. 20 Feb. 86. (Godsejer B. til Taarnborg).
9. Frantz Hvass, f. 5 Juli 85. (Jægermester H. til Randrup).
10. Søren Peter Ejler Bonnichsen, f. 15 Maj 86. (Afd. Købmand i Kbhv. B.).

11. Johannes Evensen, f. 22 Feb. 85. (Provst E. paa Næs).
12. Gudmund Effersø, f. 11 Okt. 86. (Fysikus E. i Hvidbjerg).
13. Harald Fischer, f. 30 Dec. 85. (Broder til Nr. 6 i V).
14. Poul Lorenzen, f. 13 Nov. 86. (Skovrider L. paa Thoruphedegaard).
15. Jørgen Rudolf Hanssen Stavnsbjerg, f. 29 Juni 87. (Gaardejer H. paa Nørremølle).
16. Axel Sophus Vilhelm Ørsted Münter, f. 19 Avg. 85. (Afd. Købmand i Kbhv. M.).
17. Knud Edward Gøsta Hansen, f. 17 Okt. 85. (Broder til Nr. 4 i 4R).
18. Kaj Gustav Hjelm Damkier, f. 3 Maj 86. (Redaktør D. i Rudkøbing).
Nr. 5, 6, 7, 10, 12, 13, 16 og 18 ere skole-søgende Disciple.

2 Realklasse.

1. Marius Michael Gram, f. 2 Maj 87. (Broder til Nr. 3 i 3R).
2. Georg Jørgen Vetche Johannessen, f. 23 Feb. 85. (Tømrer J. i Kbhv.).
3. Aage Andersen, f. 18 Juli 85. (Købmand A.).
4. Andreas Villiam Christensen, f. 12 Okt. 85. (Gartner C. i Tølløse).
5. Knud Ejnar Jensen, f. 10 Maj 85. (Konsulent J. i Vig ved Holbæk).
6. Niels Erik Juul, f. 1 Maj 85. (Apotekbestyrer J. i Vestervig).

7. Thyge Hvass, f. 5 Juli 85. (Broder til Nr. 9 i II).
8. Harald Groth Oxholm Holck, f. 2 Juli 86. (Manufakturhandler H. i Esbjerg).
9. Kai Trolle Blumensaadt, f. 16 Jan. 85. (Broder til Nr. 17 i IV).
10. Julius Heinrich Hansen, f. 8. Decbr. 85. (Bager H.).
11. Just Andersen, f. 13 Juli 84. (Afd. Inspektør i Grønland, Justitsraad A.).
12. Bjarne Harder, f. 15 Marts 86. (Skibsfører H. i Kbhv.).
13. Aage Christian Larsen, f. 27 Okt. 84. (Møller L. i Kongskilde).
14. Christian Fleron Christensen, f. 3 Avg. 84. (Cand. phil. C. i Valby).
15. Helge Brynnil Kragh Heidemann, f. 18 Maj 85. (Telefonbestyrer H.).
16. Laurids Kaj Alexander Zoffmann, f. 14 Maj 85. (Adjunkt Z.).
17. Filip Thode D u u s, f. 13 Marts 86. (Lærer D. i Ørslev).
18. Axël Frederik August Høst, f. 27 Juli 87. (Kaptejn H. i Kbhv.).
Nr. 2, 4, 6, 7, 9, 13 og 17 ere Elever.

I Klasse.

1. Adolf Frederik Bennick I versen, f. 31 Jan. 87. (Overlærer I. i Korsør).
2. Kai Christian Ludvig Thrane, f. 17 Okt. 86. (Købmand T. i Fakse).

3. Henrik Bayer, f. 23 Avg. 86. (Bryggeribesty-
rer Cand. pharm. B. i Assens).
4. Karl Michelsen, f. 15 Juli 87. (Broder til
Nr. 11 i VI).
5. Johannes Krarup Lind, f. 7 Nov. 86. (Broder
til Nr. 5 og 8 i V).
6. Jørgen Kruise Rasmussen, f. 7. Dec. 86.
(Konsul R. i Korsør).
7. Louis Stephan Lützen, f. 16 April 86. (Ju-
stitsraad, Godsforvalter L. paa Holsteinborg).
8. Rudolf Georg Berntran Damborg, f. 17 Marts
86. (Maler D. i Kbhv.).
9. Knud Dalgas Langballe, f. 1 Dec. 87. (Sog-
nepræst L. i Junget pr. Roslev).
10. Jørgen Juul, f. 18. Avg. 86. (Broder til Nr. 17
i V).
11. Otto Emil Slagers, f. 7 Dec. 86. (Brudmester
S. i Stubberup pr. Fakse).
12. Carl Adolph Otto Marek, f. 13 Sept. 87. (Afd.
Professor i Königsberg M.).
13. Martin Steinthal Thielemann, f. 27 Juli 86.
(Generalkonsul T. i Kbhv.).
14. Niels Peter Erlandsen, f. 26 Nov. 86. (Afd.
Grosserer i Kbhv. E.).
15. Frederik Suell Kiersgaard, f. 28 Nov. 87.
(Forpagter K. paa Sofienholm).
16. Christian Funch Thomsen, f. 13 Jan. 87. (Tøm-
ermester T. i Slagelse).
- (17). Carl Henrik Lorenzen, f. 19 Feb. 88. (Broder
til Nr. 14 i II). Uden Nr. paa Grund af Sygdom.

Nr. 4, 6, 8, 10, 12, 13 og 16 ere skolesøgende Disciple.

1 Realklasse.

1. Niels Johannes Marius Larsen, f. 1 Avg. 87. (Fragtmand L.).
2. Edvard Johan Lyngbeck, f. 1 Nov. 86. (Stifader: Isenkræmmer Wulff i Kbhv.).
3. Axel Techt Hansen, f. 25 Jan. 86. (Fotograf H.).
4. Helge Winther Haüser, f. 9 April 88. (Bogtrykker H.).
5. Frants Christoffer Bruun, f. 24 Dec. 85. (Politiasistent B. i Silkeborg).
6. Paul Kamps, f. 13 Sept. 87. (Maler K. i Kbhv.).
7. Ruprecht Thøgersen, f. 12 Juli 87. (Proprietær T. til Hallebygaard).
8. Elis Johannes v. Haven, f. 11 Marts 88. (Broder til Nr. 10 i IV).
9. Povl Boserup, f. 14 Nov. 86. (Forpagter B. paa Jungshoved).
10. Johan Holger Boserup, f. 4 Okt. 87. (Broder til Nr. 9).
11. Alfred Carl Christian Fugl Svendsen, f. 24 Juni 88. (Skovrider S. paa Benzon).
12. Jørgen Julius Sundby Rasmussen, f. 24 Maj 86. (Gaardejer R. i Stenstrup).
13. Povl Holme, f. 10 Okt. 86. (Fhv. Proprietær H. i Lyng).
14. Aage Boserup, f. 26 Juli 86. (Forpagter B. paa Nordfeld).

15. Anton Nyholm, f. 3 Okt 86. (Forpagter N. paa Liselund pr. Stubbekøbing).
16. Helmuth Thøgersen, f. 11 Feb. 86. (Broder til Nr. 7).
17. Valdemar Emil Gædecken, f. 6 Nov. 86. (Grosserer G. i Odense).
18. Karl Aage Metsikkø Lund, f. 5 Febr. 87. (Broder til Nr. 5 i 4R).
19. Tage Juhl Adolph, f. 23 Okt. 84. (Fabrikant A. i Helsingfors).
20. Asker Landsperg, f. 29 Nov. 86. (Økonom L.). Nr. 2, 5, 7, 11 og 14 ere Elever.

Fællesklassen.

1. Hans Ivar Petersen Bennick, f. 1 Nov 88. (Broder til Nr. 5 i 3R).
2. Niels Holger Rasmussen, f. 22 Jan. 88. (Gaardejer R. i Krøjerup).
3. Kaj Claus Vilhelm Lange, f. 29 Dec. 86. (Urmager L.).
4. Daniel Lind, f. 18 April 88. (Sognepræst L. i Skælby).
5. Hans Kristian Jørgensen, f. 27 Maj 88. (Lærer J. i Søndersted).
6. Valdemar Ulrik Leopold v. Osten Hackhe, f. 30 Juni 88. (Vejinspektør H.).
7. Marius Jakob Emil Hansen, f. 8 Juni 88. (Broder til Nr. 10 i 2R).
8. Axel Baumann Jørgensen, f. 10 Juli 87. (Bogholder J. i Chikago).

9. Axel Gotfred Petersen, f. 2 April 87. (Konsul P. i Køge).
10. Aage Joachim Hansen, f. 22 Juli 87. (Broder til Nr. 4 i 4R og Nr. 17 i II).
11. Erik Harry Bernhard Olsen, f. 10 Dec. 86. (Tømremester O. i Ringsted).
12. Ferdinand Georg Christensen, f. 2 Maj 88. (Møller C. i Vollerslev).
13. Knud Vilhelm Jensen, f. 15 Okt. 87. (Hotel-ejer J.).
14. Axel Sundby Rasmussen, f. 13 Sept. 87. (Broder til Nr. 12 i 1R).
15. Anton Frederik Lemvigh, f. 20 Avg. 88. (Skovrider L. paa St. Frederikslund).
16. Aage Rønholt Petersen, f. 1 Nov. 88. (Forpagter P. paa Lindersvold).
17. Oluf Landsperg, f. 31 Maj 89. (Broder til Nr. 20 i 1R).
18. Søren Hvid Bredahl Adolf Jensen, f. 16. Sept. 87. (Gaardejer J. i Lyngø).
19. Frithjof Orla Techt Hansen, f. 10 April 89. (Broder til Nr. 3 i 1R).
20. Einar Juhl Adolph, f. 4 Jan. 87. (Broder til Nr. 19 i 1R).
21. Theodor Funch Thomsen, f. 6 Dec. 88. (Broder til Nr. 16 i I).

Understøttelser.

Gratispladserne paa Opdragelsesanstalten tildeltes følgende Elever:

J. W. Møller, T. E. K. M. Petersen, N. A. Kiørboe, C. H. J. Bistrup, E. C. M. Olsen, J. E. D. Petersen, J. O. Rasmussen, J. P. E. Pedersen, J. H. Skovgaard, O. Schmedes, J. J. Pedersen, K. K. V. Estrup, J. E. Sørensen og S. A. Fischer.

Ansøgninger om Gratistplads skulle hvert Aar fornys. De stiles til Kongen (Stempelpapir) og indsendes til Rektor mellem 19 og 31 August.

Det Müllerske Legat (2200 Kr.) uddeltes til 11 Elever med følgende Beløb: E. A. Kiørboe (400 Kr.), F. K. K. v. Haven (300 Kr.), J. H. V. Stürup, C. B. J. Bloch, C. E. Rasmussen, J. J. S. H. Skovgaard, R. V. M. Aagaard og H. Schmedes (200 Kr.), H. H. M. Bruun, V. S. Barchalia og K. Hasselbalch (100 Kr.).

Ansøgninger om dette Legat, som kun kan tildeles Elever, der ere Sønner af kongelige Embedsmænd, skulle hvert Aar fornys og ledsages af en Transgattest, hvortil Skema faas hos Rektor. De stiles til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsen (ustemplet Foliopapir) og indsendes til Rektor mellem 19 og 31 August.

Kontingentnedsættelse (96 Kr.) tillagdes følgende 9 Elever: A. C. E. Karup, T. J. Bech, N. C. L. Møller, E. Bay, E. D. Cohn, J. A. Jørgensen, S. T. H. Weber, C. J. Lund og A. V. Christensen.

Fri Undervisning tilstodes følgende 26 skole-søgende Disciple: J. T. Sørensen, O. Thayssen, U. S. Bronée, E. L. A. C. Jensen, H. C. Jensen, J. C. Rahbek, P. Gjellerup, H. Aagaard, F. O. M. Lund,

H. C. Langkjær, H. P. Matthiessen, H. M. Rahbek, A. Thayssen, C. A. E. P. Bennick, T. F. A. Binne- balle, N. J. Gram, J. A. N. Brandt, A. Hellmers, S. P. E. Bonnichsen, H. C. Jensen, G. Effersø, M. M. Gram, A. Andersen, J. Andersen og A. F. A. Høst, samt ekstraordinært følgende 3 Disciple: M. K. V. Michelsen, L. A. K. Zoffmann og K. Michelsen.

Af den særlige Stipendiefond tillagdes: J. T. Sørensen og O. Thayssen 80 Kr., J. W. Møller, T. E. K. M. Petersen, M. K. V. Michelsen, E. L. A. C. Jensen, J. P. E. Pedersen og J. C. Rahbek 60 Kr.

Ansøgninger om Kontingentnedsættelse, fri Undervisning og Stipendium skrives paa Blanketter, som udleveres af Rektor. De indsendes til denne mellem 19 og 31 Avgust. For en Discipel, som har opnaaet en af disse Understøttelser, er det ikke fornødent at forny Andragendet derom.

Overlærer Sibberns Legat blev for Aaret 1899 af Lærerkollegiet tildelt stud. jur. H. Jørgensen.

Opdragelsesanstalten.

Fra 1 Januar 1900 fratraadte Overlærer Thaarup som tilsynshavende Lærer og afløstes af Adjunkt Lauritzen.

Palmesøndag konfirmeredes Opdragelsesanstaltens Konfirmander paa to (Præstesønner) nær i vor Kirke. Fire af dem med Slægtninge deltog i Dagens Festighed paa Opdragelsesanstalten.

Vi havde den Sorg, at Elev af ældste Afdeling

C. B. J. Bloch, Søn af Skovrider Bloch paa Ravnehus, døde paa Sygehuset den 8 Maj.

Krav ved Optagelse.

Ved Optagelse i Fællesklassen (Gennemsnitsalder 11 Aar) kræves:

Dansk: Læsning; det vigtigste om Ordklasser og Sætningsdele; Diktat (Skilletegnene dikteres).

Tysk: eet Aars Læsning. Der anbefales Sands Læsebog for Borger- og Forberedelsesklasser S. 1—60 og det vigtigste af Kapers Skema.

Regning: de fire Regningsarter i hele Tal, benævnte og ubenævnte. Hovedregning.

Bibelhistorie, det gamle Testamente (f. Eks. Balslev), en kort Fædrelandshistorie (f. Eks. Ottosens for Børn), Evropa efter en kort Geografi (f. Eks. Granzows Nr. 4).

Hvad der kræves til Optagelse i I og højere Klasser udfindes let ved at sammenlægge ovenstaaende med det, som læses i de Klasser, der ere under den, i hvilken Optagelse søges.

Undervisningen.

Dansk.

VI. (Hoff). Litteraturhistorien fra 1800 efter Rønning. Et Tillæg om prosaisk Litteratur i vort Hundrebaar. Genlæsning af forrige Aars Pensum. Skriftlige Arbejder. I Svensk omtrent Halvdelen af Hammerichs Læsestykker.

- V. (Nissen). Litteraturhistorie til omtr. Aar 1800 efter Sig. Müller; 16 Folkeviser; Holbergs Erasmus Montanus og Ulysses v. Ithacia og flere Litteraturprøver fra det gennemgaaede Tidsrum. Paludan-Müllers Kalanus og Shakespeares Julius Caesar ved Lembcke. Boesens Gudelære. Dahlerups Hovedpunkter. En fri og en bunden Stil hver Maaned.
- IV. (Glahn). Folkevisernes Emner og Stil gennemgaaet; læst mange Viser i Grundtvigs og Olriks Samlinger; deres Historie, til Kunstdigtningen optager dem i lyriske Digte, Romancer og Dramaer. Elverhøj, Syvsoverdag og Svend Dyrings Hus læste. Holbergs 3 Epistler læste i W. Horns Oversættelse. Prøver af Holbergs historiske og satiriske Værker. Jacob v. Thyboe, Geert Westphaler o. fl. Komedier læste for Klassen. Mundtlige Dispositionsøvelser. En Stil hver anden Uge.
- 4R. (Petersen). Af Klassen er læst Fengers Læsestykker II samt enkelte Stykker af I; desuden Øhlenschlägers Hakon Jarl. Oplysning om Forfatternes Liv er meddelt mundtlig. Sig. Müllers nordiske Gudelære. Analyse. Een Stil om Ugen.
- III. (Boesen). Oplæsning af Digterværker af Holberg, Blicher, Ingemann, Hauch, Hertz, Hostrup o. fl. I Reglen to Hjemmestile og een Skolestil om Maaneden.
- 3R. (Nissen). Wørmers Sproglære. Nogle Fædrelandssange. Müllers Gudelære. To Stile om Maaneden, fri og bundne. Oplæsning efter Fengers Læsestykker I, hvortil Bemærkninger om Forfatter-

nes Liv. Svendsens Øvelseseksempler. For Klassen er læst Holbergs Jeppe paa Bjerget, Øhlenschlægers Palnatoke, Heibergs Syvsoverdag, Hostrups Eventyr paa Fodrejsen, Grundtvigs Paaskeliljen og Stykker af Ingemanns Levnetsbog. Nogle Digte af Kaalund.

II. (Boesen). Oplæsning af Øhlenschlægers Ørvarodds Saga, Grundtvigs Paaskeliljen, Hauchs Haldor, Søstrene paa Kinnekullen og Æren tabt og vunden, Ingemanns Kristen Bloks Ungdomsstreger m. m. Een Stil om Ugen, skiftevis Skole- og Hjemmestil.

2R. (Boesen). Oplæsning efter Christensens danske Læsebog II. Analyse til Dels efter Langes Øvelsesstykker. Wørmers Sproglære. For Klassen er læst Blichers Høsekræmmeren, H. C. Andersens En Historie fra Klitterne, Hauchs Haldor, Hertz's Svend Dyrings Hus, Hostrups Drøm og Daad m. m. Een Stil om Ugen, skiftevis Skole- og Hjemmestil.

I. (Gad). Øvelser i Oplæsning og Analyse. Wørmers Sproglære. To Stile (Diktat og Genfortælling) om Ugen paa Skolen.

1R. (Boesen). Oplæsning efter Pio og Wimmers Læsebog for de lavere Klasser. Analyse til Dels efter Langes Øvelsesstykker. For Klassen er læst Blichers Røverstuen, Ingemanns Landsbybørnene (Begyndelsen), Hauchs Søstrene paa Kinnekullen, Friis's Lajla m. m. Een Skolestil om Ugen.

Fk. (Glahn). Pio og Wimmers Dansk Læsebog for de lavere Klasser benyttet til Oplæsning og Genfortælling. Analyse efter O. Langes Dansk Gram-

matik i fremadskridende Øvelsesstykker. To Stile om Ugen.

Oldnordisk.

- VI. (Hoff). Det Pensum af Wimmers Læsebog, som opgives til Eksamen.
- V. (Nissen). Wimmers Læsebog S. 1—26, 41—55, 63—73. Det vigtigste af sammes Formlære.

Tysk.

- VI. (Gad). Tre Disciple. Læst paa Skolen Lessings Nathan og Partier af Goethes Faust. Maanedslæsning: Goethes Dichtung und Wahrheit 9—11, Vosses Kinder des Südens, Gersdorfs Schwere Frage og Heines Harzreise. Mundtlige Øvelser efter Ipsens 100 Timer i Tysk. Kapers Grammatik.
- IV. (Gad). Kaper og Petersens Læsebog S. 172—215, 263—283, 329—364, 367—370, 372—382, 387—392, 399—404. Ekstemporallæsning i Jacobowskis Neue Lieder für's Volk. Kapers Stiløvelser for Begyndere. Kapers Grammatik.
- 4R. (Gad). Samme Læsebog S. 84—86, 263—283, 293—302 samt Genlæsning af S. 98—109 og 134—159, fremdeles S. 472—489 samt Genlæsning af S. 434—440. Ekstemporallæsning i Hauffs Märchen. Samme Stiløvelser og Grammatik.
- III. (Gad). Samme Læsebog S. 1—36, 52—69, 109—120, 172—188 og 464—477. Samme Stiløvelser og Grammatik.
- 3R. (Wiese). Samme Læsebog S. 1—54, 69—86,

- 98—109, 154—159, 410—422 og 434—440. Samme Stiløvelser og Grammatik.
- II. (Gad). Ipsen og Boviens Læsebog for lavere Klasser S. 62—135. Ipsens 100 Timer S. 48—88. Kapers Grammatik.
- 2R. (Gad). Ipsens og Boviens Læsebog for lavere Klasser S. 95—135 og sammes Læsebog for højere Klasser S. 1—50. Ipsens 100 Timer S. 54—88. Kapers Grammatik.
- I. (Gad). Ipsen og Boviens Læsebog for lavere Klasser S. 1—62. Ipsens 100 Timer S. 1—39. Kapers Grammatik.
- 1R. (Gad). Samme Læsebog S. 1—78. Ipsens 100 Timer S. 1—39. Kapers Grammatik.
- Fk. (Gad). Sands Læsebog S. 60—111. Sætningerne S. 1—21 (Stykke 1—50) lærte udenad paa Tysk. Kapers Skema.

Fransk.

- VI. (Michelsen). Lanfreys Histoire de Napoléon 1806—07. (Weidmannsche Sammlung) S. 94—168, Cherbuliezs L'idée de Jean Téterol S. 209—342, Molières Le Misanthrope (de tre første Akter). Kursorisk Læsning efter Borrings Études littéraires. Een Hjemmestil og een Skolestil om Ugen. Den matematiske Afdeling i en Særtime mundtlig Oversættelse fra Dansk til Fransk. Maanedslæsning efter eget Valg.
- V. (Michelsen). Lanfreys Histoire de Napoléon 1806—07 S. 1—100. Sandeaus Mlle de la Seiglière. Coppées Les vrais riches (Velhagen u. Klau-

- ing). Som Maanedslæsning Mérimées Colomba. To Stile om Ugen. Mundtlige Stiløvelser.
- IV. (Michelsen). C. Michelsens Franske Læsestykker S. 1—58, 73—122. Kursorisk: Begyndelsen af Mérimées Colomba. Formlæren efter Pios Sproglære.
- 4R. (Hansen). Cohn og Kapers Læsestykker S. 164—191. C. Michelsens Franske Læsestykker S. 1—122. Jungs Formlære.
- III. (Michelsen). Cohn og Kapers Læsestykker S. 83—85, 104—212. Formlæren efter Pios Sproglære. Michelsens Stiløvelser, første Afsnit, Stykke 47—69.
- 3R. (Glahn). Cohn og Kapers Læsestykker S. 83—85, 88—91, 104—109, 127—33, 172—201. Formlæren efter Jungs Grammatik.
- II. (Michelsen). Jungs Læsebog for Mellemklasser S. 1—63, 142—158. Michelsens Stiløvelser, Stykke 1—27; Formlæren efter Pios Sproglære.
- 2R. (Ibsen). Jungs Læsebog for Mellemklasser S. 1—59. Jungs Grammatik: regelmæssige og uregelmæssige Verber, Artikkel, Talord og Pronominer.
- I. (Nissen). C. Michelsens Fransk for Mellemklasser, Stykkerne 120, 121, 124—132, 139, 141, 143, 144, 146—160, 164—186, 211—216 med Overspringelse af de danske Stykker. Samtalerne S. 87—105 og nogle dikterede Smaasætninger ere lærte udenad. Det nødvendige af Formlæren efter O. Nielsen.
- 1R. (Ibsen). C. Michelsens Fransk for Mellem-

klasser S. 23—59 med Overspringelse af de danske Stykker. Jungs Grammatik: regelmæssige og uregelmæssige Verber, Artikel og Talord.
Fk. (Hansen). C. Michelsens Fransk for Begyndere.

Engelsk. (Hansen).

- VI. Selections from the Writings of Lord Macaulay I S. 1—43, 260—303. Sims: The Theatre of Life S. 200—228. Jespersens Grammatik. Sims er benyttet til kursorisk Læsning.
- V. Hansen og Magnussens Læsebog for ældre Begyndere, omtrent 50 Sider. Selections from Macalay II, S. 158—177. Jespersens Grammatik.
- 4R. Brekkes Læsebog for Mellemlklasser: Læst og genlæst S. 118—241, læst S. 242—281. Af Hansens Udvalgte eng. Digte er det til Eksamen opgivne Pensum læst og genlæst. Kursorisk efter Dickens Sketches og Sommerfelts Nyeste eng. Forfattere i Udvalg. Jespersens Grammatik. Een Version hver anden Uge efter Hansen og Magnussens Samling af Eksamensopgaver.
- 3R. Samme Læsebog S. 26—118. Samme Digtsamling S. 15—24, 28—31, 49—56, 59—69. Samme Grammatik. Mundtlige og skriftlige Øvelser efter Lunds Stiløvelser. Een Version hver Uge efter Nissens Opgavesamling.
- 2R. Brekkes Læsebog for Begyndere S. 75—103. Genlæst en Del af forrige Aars Pensum. Samme Forfatters Læsebog for Mellemlklasser S. 1—22.

Mundtlige og skriftlige Øvelser efter Lunds Stil-
øvelser.

1R. Brekkes Læsebog for Begyndere S. 1—75.

Latin.

VI^s. (Wiese). Ciceros pro Milone cap. 1—12 (Ol-
sen: Ciceros 3dje Tale mod Catilina) og Cato maior
(undt. Kap. 15). Senecas Breve ved Gertz. Tacit-
us' Annaler i Thomsens og Brickas Udvalg S. 21
—75. Vergils Æneide I. Horatses Epistler II; af
Oderne det Udvalg, som opgives til Eksamen. Een
Version ugentlig efter Henrichsens og Thoresens
Bøger. Madvigs Grammatik, Thomsens Antikvite-
ter og Rafns Litteraturhistorie i Udvalg. Kursorisk
er læst omtrent 90 Sider i Henrichsens Bog.

V^s. (Glahn). Ciceros pro Milone; de senectute.
Livius XXV. Vergil IX v. 176—449 samt v. 473
—502; X v. 439—509 samt v. 762—908; XII v.
1—80, v. 164—269 samt v. 887—952. Horatses
Breve I (undtagen 8, 11, 12, 18, 19) samt II 1.
Een Version ugentlig efter Henrichsen. Kursorisk:
Ciceros in Verrem IV cap. I—XXVI; Livius XXII
cap. 1—8 samt 38—50; omtrent 12 Sider i Hen-
richsens Opgaver.

IV. (Wiese). Caesars Gallerkrig V 18—58. Sal-
lusts Jugurtha cap. 5—16, 20—30, 32—40, 43—67.
Ciceros pro Roscio. Den spr.-hist. Afd.: Ovids Me-
tamorphoser i Blochs Udvalg, Verdensaldrene, Deu-
calion, Cadmus, Pentheus, Ino; den mat.-nat. Afd.:
Ovids Verdensaldrene, Deucalion, Phaëton, Pyra-

mus. To Hjemmestile og een Skolestil om Ugen efter Iversens og Rasmussens Bøger. Linderstrøm Langs Grammatik.

- III. (Glahn). Caesars Gallerkrig II, III og IV. Nogle Vers af Ovid og nogle Kapitler af Cicero ere læste, men opgives ikke til Aarsprøven. Een Skolestil og to Hjemmestile om Ugen efter Iversens Bog; mundtlige Stiløvelser efter samme Bog. Linderstrøm Langs Grammatik.
- II. (Glahn). Hauchs Lærebog I fra Stk. 100. Caesars Gallerkrig I. Efter Jul een eller to Stile om Ugen. Det vigtigste af Formlæren og Kasuslæren efter Linderstrøm Langs Grammatik.
- I. (Michelsen). Hauchs Lærebog I til Stykke 120. I Slutningen af Skoleaaret tre Skolestile om Ugen.

Græsk.

- VI. (Rosing). Homers Odysse I og VI. Platons Apologien og Kriton. Lukians Charon og Hanen; af Tregders Antologi Elegierne undtagen 6, 13 og 16 samt Epigrammerne 1—8, 10 og 12—14. Sechers Litteratur- og Kunsthistorie.
- Vs. (Hoff). Homers Odysse I—III og VI; Iliade II 1—497. Herodot I 25—55, 69—91, 95—130; III 1—79, 120—150. Weilbachs Formlære og Hudes Ordføjningslære benyttede.
- IVs. (Rosing). Xenophons Anabasis II. Homers Iliade I.
- III. (Hansen) Hudes Elementarbog I. Xenophons

Anabasis I 1—2. Weilbachs Formlære. Sechers Mytologi.

Oldtidskundskab.

- VI^m. (Boesen). Græsk Litteraturhistorie efter Secher. Oplæsning af Stykker af Sofokles, Aristofanes, Xenofon, Platon og Lukian. Græsk og romersk Kunsthistorie efter Secher med Benyttelse af Seemanns, Baumeisters og Boettigers Billedværker.
- V^m. (Hoff). Evripides' Bakkantinder og Medea; Platons Apologi; Runebergs Kungarne på Salamis.
- IV^m. (Nissen). Sechers Mytologi, første og andet Afsnit. Grækenlands ældste Tid efter Rich. Christensen. Ni Bøger af Homer. Forevisning af Billeder med litteratur- og kunsthistoriske Bemærkninger.

Religion.

- VI. (Krarup). Den kristelige Etik er gennemgaaet i Grundtræk.
- V. (Krarup). De religiøse Grundtanker i Hedenskabet, Jødedommen og Kristendommen ere udviklede gennem en historisk Fremstilling.
- IV og 4R. (Skovgaard). Fortællinger om fremragende Mænd i Kirkens Historie.
- III. (Michelsen) og 3R. (Petersen). Balslevs Katekismus: Sakramenterne. Assens' Bibelhistorie fra Apostlenes Gerninger til Bogens Slutning. Bibellæsning.
- II og 2R. (Petersen). Balslevs Katekismus: Tros-

artiklerne og Fader vor. Assens' Bibelhistorie fra Afsnittet om det gamle Testaments Bøger til Apostlenes Gerninger.

I og 1R. (Petersen). Balslevs Katekismus: De ti Bud. Assens' Bibelhistorie til Afsnittet om det gamle Testaments Bøger.

Fk. (Lauritzen). Balslevs Bibelhistorie. De fleste af Skolens Morgensange.

Historie.

VI. (Boesen). Det hele Kursus genlæst efter Thriges Oldtidens og Nordens Historie, Blochs Lærebog for Realskoler og (for Tiden fra 1789—1870) Blochs større Lærebog i den nyeste Historie.

V. (Rosing). Oldtidens Historie efter Thrige og Blochs større Lærebog i den nyeste Historie fra 1789—1870.

IV. (Boesen). Thriges Nordens Historie.

4R. (Petersen). Blochs Lærebog for Realklasser I og II.

III. (Rosing). Samme Bog fra Ludvig 14 til Bogens Slutning med Forbigaaelse af Nordens Historie.

3R. (Boesen). Samme Bog II.

II. (Rosing). Samme Bog: Middelalderen og den nyere Tid til Ludvig 14 med Forbigaaelse af Nordens Historie.

2R. (Rosing). Samme Bog: Middelalderen.

I og 1R. (Rosing). Samme Bog: Oldtiden.

Fk. (Nissen). Ottosens Børnenes Verdenshistorie.

Geografi.

- IV. (Zoffmann) og 4R. (Petersen). Granzows Geografi Nr. 2.
- III. (Zoffmann) og 3R. (Petersen). Granzows Geografi: Afrika, Amerika, Avstralien og Indledningen (S. 1—56).
- II. (Zoffmann) og 2R. (Petersen). Granzows Geografi: Frankrig til Afrika.
- I. (Zoffmann) og 1R. (Petersen). Granzows Geografi fra Danmark til Frankrig.
- Fk. (Brix). Granzows Geografi Nr. 4: De fremmede Verdensdele.

Naturhistorie. (Zoffmann).

- Vm. har lært at kende de vigtigste Mineralier og Bjergarter; dernæst er der meddelt en Oversigt over den alm. Geognosi og Danmarks Geognosi.
- IV og 4R. Boas' Zoologi og Grønlunds Botanik.
- III og 3R. Boas' Zoologi: Orme, Bløddyr og Straaledyr. Grønlunds Botanik: Blomsterplanterne og de blomsterløse Planter.
- II og 2R. Boas' Zoologi: Mennesket og Leddyrene. Grønlunds Botanik: Første Afsnit.
- I og 1R. Boas' Zoologi: Hvirveldyrene.
- Fk. (Brix). Balslevs Naturhistorie: Pattedyr og Fugle.

Naturlære.

- VIm. (Matthiessen). Læst og genlæst Lyslære og Varmelære efter Ellinger, Astronomi efter Jul.

- Petersen og Forchhammer. Genlæst den mekaniske Fysik og Elektricitetslæren efter Ellinger.
- VI s. (Ibsen). Det befalede Pensum efter Ellingers Lærebog i Fysik og Jørgensens Astronomi. De matematiske Beviser i Jørgensens Astronomi Side 70—71 ere oversprungne.
- Vm. (Matthiessen). Læst og genlæst den mekaniske Fysik og Elektricitetslæren efter Ellinger. Læst Varmelæren efter Ellinger.
- Vs. (Ibsen). Ellingers Lærebog i Fysik til Varmelæren.
- IVm og 4R. (Ibsen). Det befalede Pensum efter Ellingers Lærebog i Fysik.
- III m og 3R. (Ibsen). Ellingers Lærebog i Fysik til molekulære Kræfter.

Matematik.

- VI m. (Lauritzen). Analytisk Plangeometri efter efter J. Petersen. Syntetisk Stereometri efter Juel. Tegning efter Christensen. Det hele Eksamenspensum er genlæst. Regning paa Skolen een Gang om Ugen. Tre Sæt Hjemmeopgaver om Ugen.
- Vm. (Thaarup). J. Petersens Aritmetik: af II Annuiteter, hele III. Sammes Trigonometri, analytisk Plangeometri til Parablen og Begyndelsen af Stereometrien. Tegning efter Christensen. Tre Sæt Hjemmeopgaver om Ugen.
- IV og 4R. (Lauritzen). J. Petersens Aritmetik fra Logaritmer. Af sammes Geometri Arealer. IV Genlæsning fra Potens og hele Geometrien 4R

Genlæsning af hele det forlangte Pensum og fuld-
stændigere Undervisning i Regning. IVm desuden
geometrisk Tegning, hvorunder lidt Projektionsteg-
ning. Skoleopgaver een Gang, Hjemmeopgaver to
Gange om Ugen.

III (Matthiessen) og 3R (Thaarup). J. Peter-
sens Aritmetik II til Logaritmer. Sammes Geo-
metri fra Kap. III til Arealer. Genlæst Geometrien
Kap. I og II (III desuden Aritmetikken I). III
Hjemmeopgaver to Gange Ugen, af og til Skole-
opgaver. Nogen praktisk Øvelse i Regning med
Logaritmer. 3R een Hjemmeopgave til hver Time.
III m (Thaarup) dels geometriske Opgaver paa
Klassetavlen, dels geometrisk Tegning.

II (Lauritzen) og 2R (Thaarup). J. Petersens
Aritmetik I med adskillige Forbigaaelser. Sammes
Geometri Kap. I og II. Regning efter Bokken-
heuser for Mellemklasser, II af og til paa Skolen;
Hjemmeopgaver to Gange om Ugen, derimellem
enkelte geometriske. 2R een Hjemmeopgave til
hver Time.

I og 1R. (Nissen). Af Bokkenheusers Regnebog for
Mellemklasser Reguladetri med Brøk og Procent-
regning. Uden Brug af Bog de fire første Regnings-
arter med Bogstaver, Brøks Brøk, Polynomiers Di-
vision og Ligninger af første Grad med een ube-
kendt. I Reglen een Hjemmeopgave til hver Time.
Fk. (Zoffmann). Af Bokkenheusers Regnebog for
Mellemklasser Brøkgregning og Reguladetri med hele
Tal.

Tegning. (v. Schmidt-Phiseldeck).

4R. Tegning efter Klodser og Gibs; Arbejderne skyggede med Sortkridt.

3R. Tegning efter Traadlegemer og Klodser.

II og 2R. Tegning efter første og anden Række af Andersens Fortegninger, II tillige efter Traadlegemer.

I og 1R. Tegning efter første Række af Andersens Fortegninger.

Skrivning.

II (Hansen) og 2R. (Rahbek). Latinsk Skrift er indøvet efter Christensens, gotisk Skrift efter Stremmes Skrivehæfter.

I (Hansen) og 1R. (Rahbek). Latinsk Skrift efter Christensens Skrivehæfter.

Fk. (Rahbek). Latinsk Skrift, smaa Bogstaver. Øvelse i Sammenskrift, store Bogstaver.

Sang og Instrumentalmusik. (Jæhnigen).

I Sangundervisningen deltog 121 Disciple og 21 af Fk. Hver Time begyndte med Skalaer og tilhørende Akkorder, kromatisk Skala, Træffeøvelser efter Ernst, eenstemmige for de lavere Klasser, tostemmige for de tre øverste. Øvelser i at træffe efter Tavle samt udenad. Af Sange ere lærte een-, to-, tre- og firstemmige Sange samt ti Fædrelandssange udenad og Konfirmationskantaten. I Instrumentalundervisningen have tolv Elever deltaget, deraf elleve i Piano og een i Violoncel. Der er jævnlig givet Eleverne Lejlighed til Sammenspil.

Gymnastik og Svømning.

(Brix. Assistent: Soelberg).

Undervisningen er ledet i Overensstemmelse med Haandbog i Gymnastik af 1899.

Alle Klasserne have haft fire Timers ugentlig Undervisning, som foruden den egentlige Gymnastik har omfattet følgende Øvelser af den anvendte Gymnastik: Cricket- og Fodboldspil, Kapgang og -løb, Tovtrækning og for IV Klasses Vedkommende Hugning. I og II Klasse have haft Dansevøvelse een Time om Ugen i Vintermaanederne.

Svømmeøvelser afholdtes i den varme Tid daglig med alle Klasser. Paa enkelte Undtagelser nær kunne alle Skolens Disciple svømme. Længdesvømning er øvet med de ældre Disciple over Distancer af indtil 1000 Meter; desuden er der øvet Rygsvømning, Vandtrædning, Dykning m. m.

Gymnastikinspektør, Oberstløjtnant Ramsing inspicerede Skolen i Foraaret. Den 22 April fremvistes Gymnastikundervisningen for et indbudt Publikum.

Riffelskydning. (De samme).

Med Skolens to øverste Klasser holdtes der ugentlig i Maanederne August—Okt. og Maj—Juni Skarpskydning paa Akademiets Bane ved Tuel Sø. Der blev skudt paa 100 og 250 Meters Afstand paa de for Hærens Fodfolk reglementerede almindelige Skiver og paa hel Figur.

V Klasse.

Salonskydning 20 Meters Afstand. Slæde og frit Anslag.

Skarpskydning	100 M.s Afstand	Slæde	97 pCt. Træffere	Skive Nr. 1
do.	100 do.	Frit Anslag	90 do.	do.

VI Klasse.

Skarpskydning	100 Ms. Afstand	Frit Anslag	91 pCt. Træffere	Skive Nr. 1
do.	250 do.	do.	61 do.	do. Nr. 2
do.	100 do.	do.	37 do.	Hel Figur
do.	100 do.	do.	91 do.	Hurtigskydning paa Skive Nr. 1

Sløjf. (Zoffmann).

I Undervisningen, der gaves fra 15 Oktober til
15 Marts deltog 69 Elever og skolesøgende Disciple

af alle Skolens Klasser og 20 af Fk., delte i fire Hold. Hvert Hold undervistes to Timer om Ugen.

Boldspil. (Brix).

Foruden i Undervisningstimerne spilles der daglig efter Aarstiden Fodbold eller Kricket i Fritiderne.

Fodboldspillet kan dog ikke drives med tilstrækkeligt Udbytte, da Skolen savner en til dette Spil egnet Boldplads.

Kricketspillet, som bedre kan udvikle sig under de ugunstige Pladsforhold, tager da ogsaa Hovedparten af Disciplenes Interesse.

Kricketkampe afholdtes i Sorø den 24 Sept. og i Odense den 13 Maj med Disciple fra Odense Katedralskole. I den første sejrede Soranerne med 16 Points, i den anden tabte de med 1 Point.

Kricketkamp i Sorø den 20 Maj med Herlufsholm; Soranerne vandt med 1 Halvleg og 12 Points.

Endelig var der indbyrdes Præmiekricketkamp mellem Skolens Disciple om to Boldtræer, skænkede af Københavns Boldklub. Præmietagere vare H. Dahl og J. Rasmussen af VI Klasse.

Til afsluttende Prøver opgives:

VI.

Oldnordisk: Wimmer S. 26—36, 74—121, 132—135 undtagen Versene i Sagaen.

Engelsk: Hansen & Magnussen S. 1—41; Sims S. 200—228; Selections S. 11—43 og 260—303.

Latin: Cicero pro lege Manilia, Cato maior (undt.

Kap. 15). Senecas Breve ved Gertz S. 1—50 og 87—90. Livius XXIII 15—37. Tacitus i Brickas Udvalg S. 21—45. Vergils Æneide I. Horatses Breve II, Oderne I 1, 3, 4, 6—11, 14, 16, 19, 20, 22, 24, 26, 27, 30, 32, 33, 37, 38; II 1—4, 6—8, 10—12, 14—16, 18, 20; III 1—9, 11, 13, 18, 21, 23, 28, 30; IV 3—5, 7, 15.

Græsk: Homers Iliade VI, XVI, XVIII og XXII, Odysse I, VI. Tregders Antologi, Elegierne undtagen 6, 13 og 16, Epigrammer 1—8, 10—14. Herodot VII 171—83, 188—96, 202—39, VIII undtagen 104—6. Platons Apologi og Kriton. Lukians Hanen og Karon.

4R.

Engelsk: Brekke S. 116—241. Hansens Digte S. 1—4, 15—25, 32—38, 40—47.

Tysk: Kaper og Petersens Læsebog S. 98—109, 134—159, 263—283, 293—302, 434—440, 472—489.

Fransk: Michelsens Læsestykker S. 1—122.

IV.

Fransk: Michelsen S. 1—58, 73—123.

Latin: s: Sallusts Jugurtha Kap. 5—16, 20—30, 32—40, 43—53. Cicero pro Roscio XXII 62—LIII.

Ovids Verdensaldrene, Pentheus, Ino og Athamas, m: Caesars Gallerkrig V 18—58, Sallusts Jugurtha 5—14. Cicero pro Roscio I—XXX. Ovids Deucalion, Phaethon.

Græsk: Xenophons Anabasis II. Homers Iliade I.

Biblioteket.

I Aaret 1899 er Seddelkatalogen forøget med 97 Nummere. Antallet af Sedler er 24517.

Udlaan og dagligt Tilsyn besørger af Overlærer Michelsen.

Naturhistorisk Samling

er forøget med: Hvid Grævling, Svenstrup (Gave af Forstassistent J. Nielsen); Fritte (Frederiksberg); Brud (Akademihaven); blaa Kærhøg (circus cyaneus), Kongskilde (Gave af A. Larsen); Gøg (cuculus canorus), Svenstrup (Gave af J. Nielsen); Blaahaj (galeus vulgaris), Øresund; Havmus (chimæra monstrosa), Kattegat; Rokkeæg med Unge; Larver af Løgfør, Nordsælland; Torso af Mennesket af papiermaché. Samlingen bestyres af Adjunkt Zoffmann.

Oldsagssamlingen og etnografisk Samling (Adj. Zoffmann) ere ikke forøgede.

Fysisk Samling

er forøget med en Grafefon og en Prismekikkert. Tilsynet er overdraget til Overlærer Ibsen.

Discipelbiblioteket

er forøget med: Goldschmidt En Jøde, Bauditz Jul i Skovridergaarden, L. C. Nielsen Dreng til Orlogs. Rektor har bestyret Samlingen og besørget Udlaan.

Forskellige Meddelelser.

Ved en større Bevilling er Gymnastiksalen bleven forsynet med en stor Mængde ny Redskaber i

Overensstemmelse med de Krav, som opstilles i Haandbog for Gymnastik.

Den ny Musæumsbygning har været under Opførelse hele Skoleaaret. Paa Grund af Arbejdsstandsningen kan den ikke, som oprindelig paatænkt, blive færdig til Sommerferien, men Samlingernes Flytning ventes at kunne finde Sted næste Sommer.

Festligheder.

I November Dans. Søndag for Jul Discipelkomedie. Ved Fastelavnstid Dans. Bal i Anledning af Kongens Fødselsdag. I Maj Koncert af Disciple. Den 24 Maj Køretur til Skælskør, Dampskibstur til Egholm. I Borreby Have holdtes Maaltid, hvorpaa Kammerherre Castenschiold venligst tillod Skolen at bese Herregaarden. Paa Hjemturen Besøg ved Opdragelsesanstaltens Velgører, Distriktskirurg Müllers Grav.

Afgangs- og Aarsprøven.

Den skriftlige Del af Afgangsprøven og IV Kl.s Aarsprøve afholdtes fra 11 til 16 Juni. Undervisningen ophører 22 Juni Kl. 5. Den skriftlige Prøve for Skolens andre Disciple afholdes fra 23 til 26 Juni. Den mundtlige Prøve foregaar saaledes:

Tirsdag 26 Juni.

- Kl. 8. VI. Fransk.
 » 4. VIs Græsk.

Onsdag 27 Juni.

- Kl. 8. VI. Fransk.
 » 8. IVs. Græsk.
 » 8. IVm. Naturlære.
 » 4. VIs. Græsk.

Torsdag 28 Juni.

- Kl. 8. IV. Historie.
 » 8-11. 3R. Fransk.
 » 8-11. 2R. Geometri.
 » 10. VIIm. Naturlære.

Fredag 29 Juni.

- Kl. 8. VIIm. Matematik.
 » 8. Vs. Græsk.
 » 8. Vm. Naturlære.
 » 8-11. II. Fransk.
 » 10. IV og 4R. Tysk.
 » 11-12. IIIIm. Naturl.
 » 4. VIIm. Matematik.

Lørdag 30 Juni.

- Kl. 8. IV. Tysk.
 » 8. Vs. Naturlære.
 » 8-10. IIIs. Græsk.
 » 8-11. 3R. Aritmetik.
 » 8-11. 1R. Historie.
 » 3-5. I. Tysk.
 » 4. 4R. Dansk.

Mandag 2 Juli.

- Kl. 8. IV og 4R. Matem.
 » 8-11. III. Historie.
 » 8-11. II. Tysk.
 » 8-11. 2R. Engelsk.
 » 8-11. 1R. Naturhist.
 » 10. VIs. Latin.
 » 3-5. I. Naturhist.

Tirsdag 3 Juli.

- Kl. 8. VIs. Naturlære.
 » 8. V. Dansk.
 » 8-11. 3R. Engelsk.
 » 8-11. II. Naturhist.
 » 8-11. 2R. Aritmetik.
 » 8-11. I. Historie.
 » 8-11. 1R. Dansk.
 » 2. V. Dansk.
 » 3. IV. Matematik.

Onsdag 4 Juli.

- Kl. 8. IV. Geografi.
 » 8. V. Engelsk.
 » 8-11. III. Aritmetik.
 » 8-11. II. Historie.
 » 8-11. 2R. Tysk.
 » 3. IV og 4R. Geogr.
 » 3-6. 1R. Tysk.

Torsdag 5 Juli.

- Kl. 8. VI. Historie.
 » 8-11. III. Tysk.
 » 8-11. 3R. Dansk.

- Kl. 8-11. II. Aritmetik.
 » 8-11. 2R. Naturhist.
 » 3-6. I. Fransk.
 » 4. 4R. Historie.

Fredag 6 Juli.

- Kl. 8. VI. Historie.
 » 8. V. Fransk.
 » 8-11. III. Geometri.
 » 8-11. 3R. Naturhist.
 » 8-11. 2R. Religion.
 » 3. V. Fransk.
 » 3-6. 1R. Matematik.
 » 4. IV. Latin.

Lordag 7 Juli

- Kl. 8. IV. Latin.
 » 8. 4R. Naturlære.
 » 8-11. III. Naturhist.
 » 8-11. 3R. Historie.
 » 8-11. 2R. Geografi.
 » 8-11. I. Latin.
 » 3. VI. Tysk.
 » 3-5. II. Religion.
 » 3-5. 1R. Fransk.

Mandag 9 Juli

- Kl. 8. VI. Dansk.
 » 8. Vs. Latin.
 » 8-11. 3R. Naturlære.
 » 8-11. II. Geografi.
 » 8-11. 2R. Dansk.
 » 8-11. I. Religion.

- Kl. 3. Vs. Latin.
 » 3. 4R. Fransk.
 » 5. VI. Engelsk.

Tirsdag 10 Juli.

- Kl. 8. VI. Dansk.
 » 8. IV. Naturhist.
 » 8. 4R. Engelsk.
 » 8-11. III. Fransk.
 » 8-11. 3R. Tysk.
 » 8-11. 1R. Geografi.
 » 3. Vm. Matematik.
 » 4. VI. Engelsk.

Onsdag 11 Juli.

- Kl. 8-11. III. Geografi.
 » 8-11. 3R. Geometri.
 » 8-11. II. Latin.
 » 8-11. 2R. Historie.
 » 8-11. I. Matematik.
 » 8-11. 1R. Engelsk.

Torsdag 12 Juli.

- Kl. 8. V. Historie.
 » 8. 4R. Naturhist.
 » 8. IV. Fransk.
 » 8-11. III. Latin.
 » 8-11. 3R. Geografi.
 » 10-12. I. Geografi.
 » 3-6. II. Geometri.
 » 3-5. 2R. Fransk.
 » 3-5. 1R. Religion.

Fredag den 13 Juli Kl. 2 meddeles Udfaldet af Afgang- og Aarsprøverne.

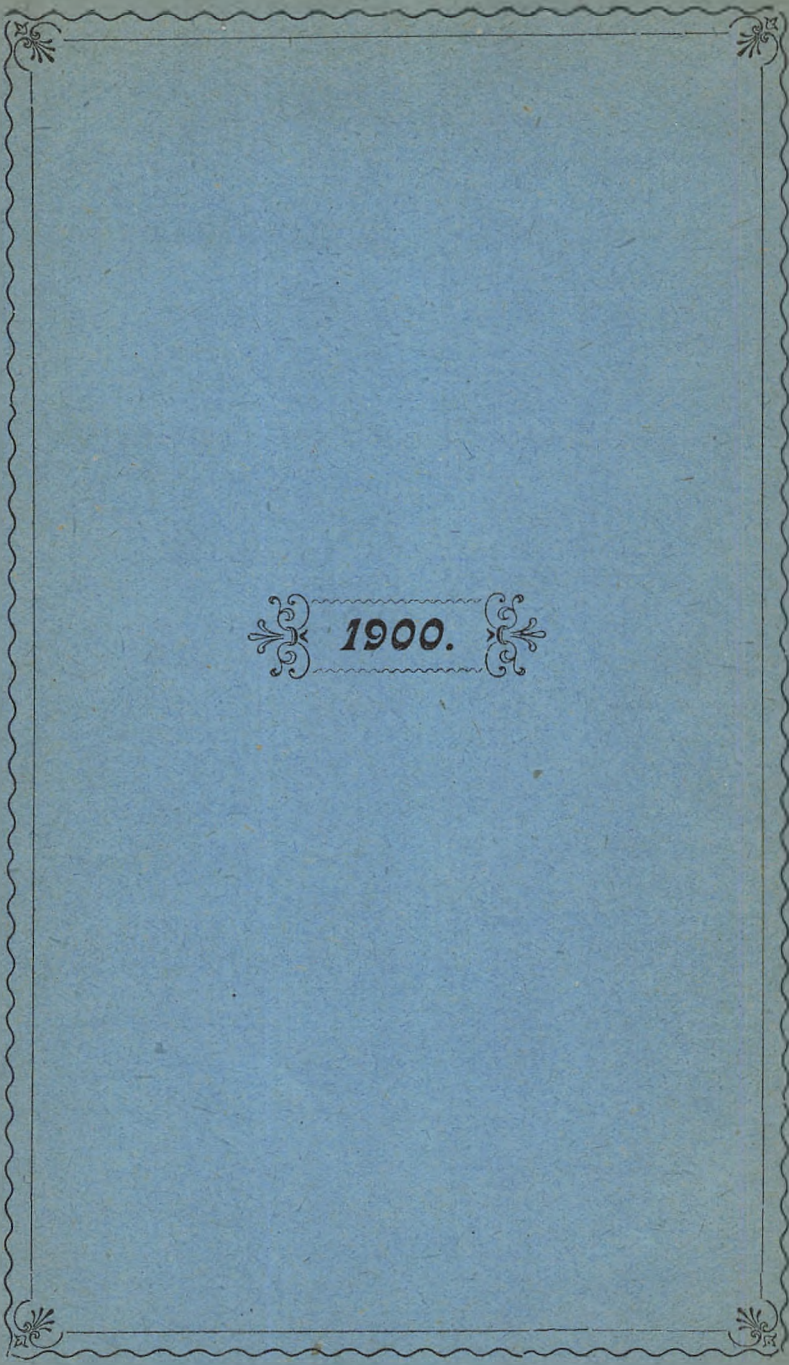
Lørdag den 14 Juli Kl. 10¹/₄ Prøve over ny Disciple.

Mandag den 20 Avgust Kl. 9 samles Disciplene i Lovsangssalen.

Til at overvære de mundtlige Prøver og Slutningsmødet indbydes herved paa Medlæreres og egne Vegne.

Sorø Skole og Opdragelsesanstalt. Den 16 Juni 1900

Hoff.

1900.